

HABARI

INFORMATION OM TANZANIA

37 årg

Nr 2 2005

Tema: Forskning

Ur innehållet: Doktorssamarbete Umeå/Dar, Forskning om marinbiologi, betong och malaria

TIDNINGEN HABARI

utges av

SVENSK-TANZANISKA FÖRENINGEN SVETAN

REDAKTION e-post: habari@svetan.org

Lars Asker, redaktör tel 08-38 48 55 (hem), 08-685 57 30 (arb)
mobil 0705 85 23 10
Friherregatan 133, 165 58 Hässelby

Oloph Hansson tel 08/88 36 64 (hem)
Tantogatan 67, 118 42 Stockholm

Eva Löfgren tel 08-36 48 88 (hem), mobil 0702 11 98 68
Sten Löfgren tel 08-36 48 88 (hem), mobil 0708 90 59 59
fax 08-760 50 59
Enköpingsvägen 14, 175 79 Järfälla

Ingela Månsson tel 08-580 120 53
Idungatan 7, 113 45 Stockholm

Jennifer Palmgren tel 08-605 50 58
Folkkungagatan 63, 116 22 Stockholm

Folke Strömberg tel 08-91 73 27 (hem), 08-5082 9489 (arb)
Årstavägen 113, 120 58 Årsta

PRISUPPGIFTER 2005

SVETAN-medlemskap inkl HABARI 250 kr

Familjemedlem exkl HABARI 50 kr

Ungdomsmedlemskap 125 kr

Prenumeration HABARI 225 kr

Enstaka HABARI 50 kr

(äldre nummer pris efter överenskommelse)

Betala in korrekt belopp på **SVETANs postgiro 35 95 50-1**

– ange på talongen vad som önskas.

ÄMNESOMRÅDEN i tidigare HABARI

1/93 Handel och ekonomi	2/99 Ekonomi, Årsmöte, Resor
2/93 Turism, flyktingar	3/99 Presidentbesök
3/93 Tanzania på Skansen	4/99 Media, Skulptörskolan
4/93 Sjukvård	1/00 Nyerere, Barbro, Utbildning
1/94 Blandat	2/00 Tanzaniabilden, Förlag
2/94 Utbildning	3/00 AIDS, Utbildning, Resor
3/94 Blandat	4/00 Mama Barbros skola, Litteratur
4/94 Religion	1/01 Dar es Salaam
1/95 Sv bistånd. Demokrati	2/01 Zanzibar
2/95 Människans ursprung, Safina	3/01 Utbildning, AIDS, Zanzibar
3/95 Blandat	4/01 Swahili
4/95 Valet	1/02 Uhuru 40år, JOHA, skulptörproj.
1/96 Valet m m	2/02 AIDS, IT, JOHA Trust
2/96 Musik. Bistånd. Bibl.	3/02 Bagamoyo, Missionssjukvård
3/96 Ngorongoro. Karagwe	4/02 Slavrutten, ekonomisk reform
4/96 Bistånd. Litteratur	1/03 Lake Victoria med kringområde
1/97 Skulptörskolan	2/03 Kilimanjaro
2/97 Musik	3/03 Stödorganisationer, Tingatinga
3/97 Afrikaimport, Konst, Usangi	4/03 Urbanisering
4/97 Kvinnor, Fack, Landsbygd	1/04 Lokala språk och kulturer
1/98 Kultur, Flyktingfrågor	2/04 Musik
2/98 Natur o resor	3/04 Gruvnärningen
3-4/98 Jubileumsnummer	4/04 HIV / AIDS
1/99 Symposium/Nykerhet	1/05 Resor, turism

Kopior på enstaka HABARI-artiklar kan beställas från redaktionen – kontakta Lars Asker. Eftertryck eller utdrag ur artiklar får endast ske med författarens tillstånd. Citera oss gärna, men ange källan!

Omslag: Professor Rutashobya blir hedersdoktor vid Umeå Universitet, här med dotter Angela och make Datus. Foto: Jan-Erik Jaensson

Persson Offsettryck, Stockholm 2005, ISSN 0345-437

Tryckt på miljövänligt papper

sid 2 - Habari 2/2005

SVETAN

www.svetan.org

BOX 22003

104 22 STOCKHOLM

e-post: info@svetan.org

STYRELSE

e-post: svetan@svetan.org

Fredrik Gladh, ordförande

tel 08-768 36 77 (hem)

mobil 0732-523 656

Carina Sundqvist, sekreterare

Ann Lorentz - Baarman, kassör

Lars Asker, ledamot

Katarina Beck - Friis, ledamot

Marie Bergström, ledamot

Sten Löfgren, ledamot

Berit Rylander, ledamot

Bo G Sundahl, ledamot

Susanne Sundell-Lecerof, suppl

Olle Wallin, suppleant

*

LOKALREPRESENTANTER

Gunilla och Ronny Lundberg

Storgatan 86, 903 33 UMEÅ

tel 090-12 97 92

Olle Wallin

Gussarvsgatan 16A, 776 30 Hedemora

tel 0225-12 807, mob 070-2255057

Torbjörn Klaesson

Lillmossev 49, 663 42 HAMMARÖ

tel 054-52 23 64

Rehema Prick

Åtorps Björkv. 7, 443 31 LERUM

tel 0302-154 13

TANDALA c/o Bo Sahlée

Fersens väg 20, 211 42 MALMÖ

*

Svetans stödprojekt för

Skulptörskolan

Postgiro 465 9945-2

Projektkoordinator Sten Löfgren

E-post: sten@svetan.org

Skulptörskolan

P O Box 89

Bagamoyo, Tanzania

E-post: bmsculpt02@hotmail.com

alt. batrentz@yahoo.com

*

Tanzanias ambassad

tel 08-503 206 00 /01

Wallingatan 11

Box 7255, 111 60 STOCKHOLM

www.tanemb.se

ORDFÖRÄNDENS SPALT

Tanzania står inför ett nytt presidentskap. Regeringspartiet har valt utrikesministern Jakaya Kikwete som sin kandidat till unionspresident. Och sannolikheten för att oppositionen ska kunna ge honom en rejäl match är i dagsläget inte stor. Men Lipumba, Mrema och de övriga oppositionskandidaterna tänker inte ge upp. För tio år sedan föll Kikwete på mållinjen i den interna maktkampen, då Benjamin Mkapa valdes som CCMs förste man. Då hade Julius Nyerere ett stort inflytande. I Kikwetes första tal till Tanzanias invånare refererade han bara till Ali Hassan Mwinyi och Mkapas presidentskap. Kanske det inte betyder så mycket, men kanske är det så att efter valet i oktober så kommer Tanzania för första gången att lämna en stor del av Julius Nyereres politiska inflytande på landet bakom sig.

Forskning är viktigt för utvecklingen. Tanzania har många forskare som på flera områden genomför framgångsrik forskning. I samarbete med Sverige med både finansiella och personella resurser kan den forskningen bli ännu bättre. Ett av de områden som är högt prioriterade är hälsa. Inom hiv/aids och malariaforskning har de bägge länderna samarbetat kring några banbrytande projekt.

Jag har fått den stora äran att vara ordförande för Svetan. Föreningen är idag 37 år och har en rik historia att förvalta och utveckla. Tidningen Habari är ett viktigt forum för att föra ut kunskap om Tanzania till medlemmar och andra i intresserade i Sverige. En av de stora uppgifterna för föreningen är att ytterligare stärka tidningen och att den ska upplevas som viktigt också för andra föreningar verksamma i Tanzania, skolor med vänsamarbeten, studenter på uppdrag i Tanzania med mera.

Vi har också Skulptörskolan som vi fortsätter att stödja och som står inför nya utmaningar. Tumaini-projektet med gatubarn i Bukoba håller just på att startas upp.

Jag ser gärna att alla som har idéer och synpunkter på våra verksamheter hör av sig. Aktiva medlemmar gör alltid föreningen bättre och starkare.

Fredrik Gladh

Tema: Forskning

Trots att forskningen har en förhållandevis blygsam position i det tanzaniska samhället så finns det mycket att berätta. I ett nummer av HABARI kan vi inte ens ge en någorlunda rättvis bild av hur det ser ut. Enbart Sida's samarbete med den tanzaniska forskningsvärlden omfattar mellan 15 och 20 olika rubriker. Till det kommer andra länders samarbete och den egna forskningen i offentlig eller privat regi. Det får bli axplock i stället. Michael Ståhl beskriver i sin artikel "Forskning som lever på marginalen" det allmänna tillståndet för forskningen, men i övrigt innehåller numret mycket om samarbetet mellan Tanzania och Sverige. Det finns emellertid anledning att åtminstone nämna ett par av alla "privata" initiativ som tagits på området sedan början på 1990-talet. Båda är NGO:s och båda lever vidare på pengar utifrån.

REPOA

Research on Poverty Alleviation är en fristående icke vinstdrivande tanzanisk NGO som startade 1994. Detta institut ska söka fördjupa förståelsen av bland annat orsaker, omfattning och medel att bekämpa fattigdomen i landet. Man ska förstärka den lokala kapaciteten att genomföra noggrann oberoende forskning om fattigdom. Man ska bygga nätverk med lokala och globala kontakter. Man ska fördjupa förståelsen för fattigdomsfrågor bland gräsrotsorganisationer, lokala forskare och forskningsinstitut och bland beslutsfattare i samhället. Man ska bidra till att utveckla lokala och globala policier för fattigdomsbekämpning och se till att forskningsresultaten sprids.

REPOA står på fyra ben:

1. Öppna projekt för ett brett ämnesval med fattigdomsinriktning, Open Competitive System (OCS).
2. Strukturerat forskningsprogram.

3. Program som hjälper enskilda organisationer att forska, (CSO) Action Research Programme

4. Local Government Research Projekt

Sedan starten har REPOA finansierat dryga 100-talet projekt inom ramen för OCS. Det har varit projekt om både landsbygd och stad, om jordbruk och miljö. Man har också täckt områden som finansmarknad och affärsverksamhet liksom hälsa och utbildning.

Institutet har ofta arbetat på uppdragsbasis åt exempelvis Världsbanken och UNICEF och ibland också åt regeringen. Man har bidragit i det Sida-stödda Land Management Programme (LAMP) och till en studie om forskning i fyra östafrikanska länder som det norska Chr. Michelsen Institute genomfört. Överhuvudtaget har man ett etablerat samarbete med norska intressen. Norad finansierar t ex ett fyraårigt forskningsprojekt om effekterna av the Local Government Reform Programme (LGRP). Projektet drivs av REPOA med Chr. Michelsen Institute och Norwegian Institute of Urban and Regional Research som samarbetsparter.

REPOA har också i viss utsträckning samarbetat med ESRF - det andra forskningsinstitutet som det finns anledning att nämna.

ESRF

Economic and Social Research Foundation startade också 1994 som en oberoende icke vinstdrivande institution för forskning och policyanalys. Institutets huvudområden för forskning är tillväxt och fattigdom. Det handlar t ex om att ta reda på effekterna på hushållsnivå av den ekonomiska tillväxten och av den rådande politiken i samhället. Men också om effekterna på nationalekonomisk nivå och analys av hinder för utvecklingen och tillväxteffekter på olika samhällssektorer av olika policier.

Ett annat huvudområde är globalisering och regional integration. Forskningsteman här är ändrade handelsmönster, den snabba tillväxten av Sydafrikanska investeringar i landet m m.

Ett tredje område är Good Governance och tar upp regeringsrelationer och partnerskap samt arbetet mot korruption.

ESRF har försökt stimulera dialogen mellan forskare i den akademiska världen och regering, biståndsgivare och andra som stöder landets utveckling. Man arbetar bland annat genom debatter, seminarier och workshops. Man arbetar också med utbildningsprogram för offentliganställda och driver ett informationscenter.

Precis som REPOA arbetar ESRF i viss utsträckning på uppdragsbasis. Man intar en ganska pragmatisk inställning till skillnaden mellan forskning och studier på uppdragsbasis. Uppdragen ska dock helst ha en anknytning till den egna forskningen.

ESRF byggdes under sina första åtta år upp med stöd från främst African Capacity Building Foundation. Nu måste man hitta andra sätt att finansiera verksamheten. Den sammanlagda budgeten för åren 2003 - 2006 är beräknad till drygt 13 miljoner dollar. Man har för närvarande 48 anställda på lönelistan, varav 25 är forskare/utredare, åtta är yrkeskunniga inom t ex management eller IT och 15 arbetar inom administrationen. Ibland förstärker man sin egen kapacitet med korttidskonsulter.

Redaktionen

**Konsulter för
internationella uppdrag
och utvärderingar**

Resa längre bort?

Söker Du en pålitlig resebyrå? Då är vi rätt val!

Vi erbjuder:

- Kunskap Erfarenhet Specialpriser (Raptim)

Världen börjar i Tranås!

Välkommen!

Europa 0140 - 122 80
Afrika 0140 - 141 80
Övr. världen 0140 - 199 80
E-post: info@tranas-resebyra.se
www.tranas-resebyra.se

SPECIALITET: Flygresor till biståndsländer

**Ditt livs resa! Kultur, bad, klättring,
safari, allt kan upplevas i Tanzania.**

tel: 021-51075, 023-711666

mobil: 070-3233537, 070-2497853

internet: www.afrikaresor.se

mail: info@afrikaresor.se

Forskning som lever på marginalen

Det allmänna klimatet för tanzanisk forskning är inte precis något drivhus. Bland annat skapade under 1980- och 1990-talen strukturanpassningsprogram och den ekonomiska politiken en ganska karg jordmån för den inhemska forskningen och dess forskare. Michael Ståhl – tidigare Sarec och nu direktor och chef för International Foundation for Science (IFS) - arbetade själv i Tanzania som forskare 1977-79. Han ger här en bred bakgrund. Han nämner också en del positiva inslag.

För inte så länge sedan ansågs vetenskaplig forskning vara en lyx i utvecklingsländer. Akademiker höll till i elfenbenstorn och någon samhällsnytta ansågs de inte producera. När strukturanpassningsprogrammen genomfördes under 1980- och 1990-talen gick Världsbanken i täten för nedrustning av forskning och forskarutbildning. Alla pengar inom utbildningsbudgeten borde satsas på grundskolan, hette det. Många givare följde efter. Resurserna skulle gå direkt till de fattiga och akademiker var ju inte fattiga så de fick komma i sista hand. Afrikanska regeringar, inklusive Tanzanias, sörjde inte över att universiteten gick på sparlåga. Studenterna var ju ett ständigt politiskt orosmoment och ställde till obehag demonstrationer.

Bedrövlig strypning

Resultatet av strypningen av universitetet i Dar es Salaam blev bedrövligt. Institutionerna sakande pengar till kemikalier och liknande varför experimentella laborationer sällan kunde genomföras. Studenterna fick hålla till godo med föräldrad kurslitteratur. Bibliotekshyllorna var tillflyktsorter för litteratur från före självständigheten. Vissa påfyllningar förekom också, mest marxist-leninistisk litteratur och maoistiska pamfletter. Lärarlönerna sjönk drastiskt i samband med strukturanpassningen samtidigt som antalet studenter ökade (massifiering). Resultatet blev en kvalitetsförsämring inom både undervisning och forskning.

Det hade varit bättre tidigare. Under 1950-talet ingav East African University respekt också i Europa. Framträdande forskning bedrevs och man kunde vara stolt över att ha en examen från universitetet. Dar es Salaam var ett "constituent college" inom det östafrikanska universitetet (tillsammans

Miljöbild från biblioteket på UDSM

med Makerere och Nairobi). När den östafrikanska gemenskapen upplöstes blev University of Dar es Salaam (UDSM) ett nationellt tanzaniskt universitet. UDSM höll god kvalitet under 1960- och 1970-talen. Det var ett centrum för samhällsvetenskapliga debatter om utveckling och politik. Universitetets jordbruksfakultet var förlagd till Morogoro. Det blev sedermera ett självständigt universitet, Sokoine University of Agriculture (SUA).

Bild från campus på Sokoine University

Och nu då?

Nu förflyttar vi oss till dagsläget. UDSM och SUA är fortfarande de enda stora offentliga universiteten och ett universitet för distansutbildning har tillkommit, The Open University of Tanzania. Däremot har ett dussin privata universitet etablerats. Det skedde när liberaliseringen öppnade dörren för privata initiativ inom utbildning. Några privata universitet står på religiös grund medan andra har kommersiella syften. De senare specialiserar sig på kursutbud (företagsekonomi, juridik etc.) som ger studenterna större möjligheter att söka arbete inom näringslivet. De privata universiteten tar ut höga avgifter och studenterna (eller snarare deras föräldrar) förväntar sig att investeringen skall löna sig. De privata universiteten betalar högre lärarlöner än de offentliga och har följaktligen dragit till sig många framstående akademiker.

Någon forskning att tala om bedrivs dock inte vid de privata universiteten. Där håller UDSM och SUA ställningarna.

Till allas nytta

All forskning i Tanzania är inte enbart akademisk. En av IFS förra stipendiater har lanserat ett storskaligt kommersiellt utvecklingsprojekt som gäller sjögräsodling. Trots att Keto Mshigeni kom från bergstrakterna i Kilimanjaregionen

började han studera marinbiologi. Vid undersökningar längs kusterna norr om Dar es Salaam och på Zanzibar noterade han att lokalbefolkningen samlade sjögräs av släktet *Eucheuma* för export. Det användes som råmaterial för gel med industriella applikationer. Insamlingen skedde emellertid på ett destruktivt sätt som undergrävde hållbarheten. Med ett stipendium från IFS för forskningsprojektet "Potential sources of the industrial phycolloids agar, carrageenan and algin" kunde han bestämma de kemiska substanserna i ett stort antal sjögrässorter och utveckla de bästa för kommersiell produktion. En användarmanual på swahili hjälpte till att popularisera projektet. När det var som störst sysselsatte projektet mer än 40,000 tanzanier (främst kvinnor) i "seaweed aquaculture" i liten skala och exporten inbringade 10 miljoner USD per år i början av 2000-talet.

Exemplet Keto Mshigeni ger en antydning om en möjlig framtid för forskningen i Tanzania liksom överallt i Afrika. För att kunna utrota fattigdomen och närma sig hållbara produktionssystem måste allt utvecklingsarbete bygga på ny teknik som i sin tur är vetenskapligt underbyggd. Afrika har ingen livsmedelstrygghet i dag därför att de biologiska resursernas potential inte är tillräckligt kända. Massiva forskningsinsatser krävs för att förstå ekologiska, biologiska, ekonomiska etc. flaskhalsar respektive möjligheter hos lokala produktionssystem.

Tanzaniska forskare

Hur ser då den typiske tanzaniska akademiska forskaren ut? En kartläggning av forskarprofilen gjordes 2002 av International Foundation for Science (IFS). Studien byggde på enkäter till tanzaniska akademiker, bibliometrisk genomgång av deras forskningsresultat, uppföljning av samtliga (55) IFS stipendiater i Tanzania och ett antal djupintervjuer.

Det visade sig att Tanzanias vetenskapsmän och kvinnor har en hög medelålder. Under större delen av 1990-talet fick universitet och forskningsinstitut inte anslag till nya tjänster. Nyrekryteringen var därför mycket begränsad. År 1998 var samtliga akademiska tjänsteinnehavare (lektorer, professorer etc.)

vid UDSM och SUA över trettio år, medan 84% var fyrtio år eller äldre. Från och med 2002 tillåts nyanställningar igen och det kommer att påverka medelåldern nedåt.

Tanzaniska forskares akademiska karriär tar lång tid. Medelåldern för grundexamen - Bachelor of Science (B.Sc.) eller Bachelor of Arts (B.A.) – är 28 år. Medelåldern för Master of Science (M.Sc.) är 33 år och medelåldern för Ph.D. är 42 år. Att det tar så lång tid från grundexamen till doktorsexamen beror på att post-graduate studier är beroende av extern finansiering, vanligtvis doktorandstipendier vid europeiska och amerikanska universitet. Det är inte ovanligt att träffa på tanzaniska akademiker som slutför sina Ph.D. studier kring sin femtioårsdag. Frågan kan ställas om denna ordning är samhällsekonomiskt försvarbar.

Finansieringen av forskning i Tanzania är till övervägande del internationell. Regeringen satsade 0.35% av BNI på forskning och teknologitveckling i början av 1990-talet. År 2002 hade andelen sjunkit till 0.22%. Den rekommenderade andelen är 1% för utvecklingsländer. Sverige leder Europaligan med nära 4%.

Den tanzaniska forskarkåren är blygsam till antalet. Forskare och lärare vid de offentliga universitetet var ett drygt tusental år 2002. Flertalet sysslade med undervisning varför de vetenskapligt aktiva forskarna knappast kan ha överstigit 500. Därtill kommer forskare vid statliga forskningsinstitut (jordbruk, skog etc.) vilka sammanlagt utgör några hundra tjänster. Studentpopulationen är också liten. Något mer än 2.000 studenter utexamineras årligen från de offentliga universiteterna medan hela landet har 35 miljoner invånare. Det innebär färre än 10 personer med akademisk examen per 100.000 invånare. Tanzania ligger långt sämre till än sina afrikanska grannar som Kenya (41), Zimbabwe (29), Zambia (24) och Uganda (19). En annan jämförelse med det norra grannlandet visar att Kenya hade 50.000 universitetsstudenter i början av 2000-talet medan Tanzania (med större

Professor Keto Mshigeni, nu vid University of Namibia. Foto UNDP

befolkning) hade mindre än hälften (20.000).

Kommunikationsproblem

Forskarkåren i Tanzania är rätt så isolerad. Man arbetar enskilt eller i små grupper inom sin institution. På grund av bristande tillgång till internet är kunskapen bristfällig om vad som rör sig på den internationella forskningsfronten. Många forskningsprojekt är därför upplagda för studier som redan har genomförts på andra håll i världen. Det är inte lätt att få finansiering för forskning som bedöms sakna innovationspotential.

Det internationella samarbete som förekommer gäller främst tanzaniska forskare som är kopplade till projekt vid europeiska eller amerikanska universitet. Finansieringen kommer från dessa institutioner, vilka i sin tur får medel från de nationella biståndsmyndigheterna. Samarbete med forskare i grannländerna har varit mycket sällsynt. Ett nyligen taget initiativ är emellertid forskningssamarbete mellan Kenya, Uganda och Tanzania inom ramen för miljöproblem runt Viktoriasjön. Det finansieras av Sida och samordnas av Inter University Council of East Africa. Forskare från institutioner i dessa länder kan gå samman i gemensamma projekt och söka finansiering.

Som sammanfattning kan man hävda att de tanzaniska myndigheterna ger akademiska studier och forskning en låg prioritet. Anställningsstoppet under 1990-talet och bristen på nya tjänster har medfört att akademikerna är ett grånande släkte. Ett generationsskifte måste till för att den vetenskapliga kontinuiteten inte skall brista. Det kräver i sin tur en stark satsning på en ny generation forskare och lärare.

Bristande samhällsstöd

Varför är myndigheternas attityd till vetenskap och forskning så utanentusiasm? Det beror dels på forskarsamhället självt. Den forskning som bedrivs är framför allt disciplinbaserad och syftar till att meritera forskaren inom hans/hennes institution. Sådan forskning är vanligtvis inte relevant för de utvecklingsproblem samhället i stort brottas med, och fattigdomsperspektivet är inte självklart. Inte heller gör forskningen insatser som är av intresse för näringslivet. Det tycks finnas en mur mellan den akademiska världen och företagen. Från statsmakternas perspektiv synes den akademiska verksamhetens främsta syfte vara att producera ett (begränsat) antal personer med akademisk examen som fyller funktioner som lärare och tjänstemän.

Det finns också positiva inslag i det tanzaniska forskarsamhället. Forskarna publicerar sig internationellt. Under 1990-talet var tanzanier ensamförfattare eller medförfattare till mellan 100 och 200

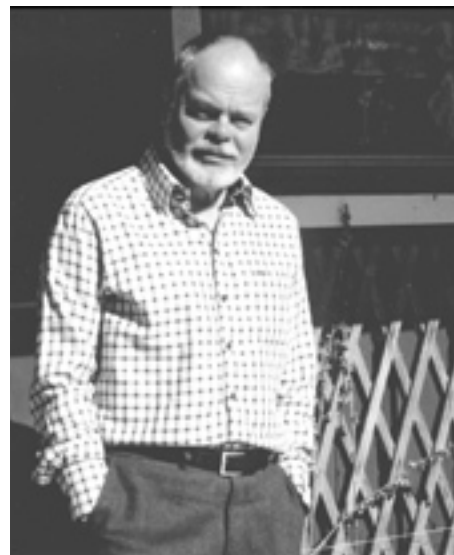
artiklar per år i internationella vetenskapliga tidskrifter. Kurvan var stigande under decenniet och Tanzania var rankat som nummer åtta bland afrikanska länder när det gällde publicering av vetenskapliga artiklar i internationella tidskrifter. De främst förekommande ämnena var klinisk medicin följda av biologi och biomedicin.

IFS-stipendierna

En uppföljningsstudie av de 55 akademiker som fått forskarstipendier från IFS under perioden 1974-2000 gjordes 2002. IFS' stipendier ges till individuella forskare i internationell konkurrens. Stipendiet uppgår till max 12.000 USD och skall användas för inköp av vetenskaplig utrustning och kostnader för fältarbete. IFS' verksamhetsidé är att motverka "brain drain". Det sker genom forskningsanslag till unga (yngre än 40 år) lovande forskare som därmed får möjlighet att bedriva forskning av hög kvalitet vid sin heminstitution.

Studien visade att IFS stipendier stannade i Tanzania under sin karriär. Detta visar att för en akademiker är lönen inte avgörande. I stället är det avgörande att hon/han har förutsättningar att bedriva kvalificerad forskning. Genom stödet från IFS kunde forskarna i fråga få tillgång till kvalificerad laboratorieutrustning eller motsvarande och kunde därmed utveckla sin kompetens och meritering. Några ex-stipendiater lämnade visserligen Tanzania, men det var inte fråga om "brain drain", snarare om "brain circulation" inom Afrika.

IFS-stipendierna gjorde framgångsrik karriär. Bland ex-stipendiaterna fanns 15 personer på toppositioner inom universitet, forskningsråd, statliga myndigheter och liknande. Några axplock av deras titlar vid intervju tillfället (år 2000) visar t.ex. Utbildningsminister, Chef för National Museum of Tanzania, Chef för Tanzania Food and Nutrition Institute, Koordinator för Sustainable Cities programme, etc.

Michael Ståhl, Director of IFS
Foto: Folke Strömberg

Doktorsutbildning i företagsekonomi

Företagsekonomen vid Umeå universitet har fått Sida's fortsatta förtroende att tillsammans med Faculty of Commerce and Management vid universitetet i Dar utveckla utbildningen av tanzaniska företagsekonomer. Här berättar koordinatoren i Umeå, Dr Jan-Erik Jaensson, om ett samarbete som pågått i sex år och som nu går vidare.

Vi startade den 1 januari 1998 med ett samarbetsprojekt mellan Handelshögskolan vid Umeå universitet och University of Dar es Salaam. Fokus var att hjälpa våra kollegor att bygga upp större forskningskapacitet i företagsekonomi - speciellt entreprenörskap och småföretagande - vid Faculty of Commerce and Management (FCM) genom att bl.a. införa en forskarutbildning. Projektet är nu inne på sitt sjunde år och SAREC har lovat att finansiera ytterligare tre år.

Det har varit mycket stimulerande och lärorika år som vi har tillbringat med våra kollegor både i Umeå och i Dar es Salaam. Resultatet har överträffat alla förväntningar och det är ett av SARECs bästa projekt. Målsättningen från början var att införa forskarkurser på FCM där vi skulle överföra vår kunskap anpassat till de förutsättningar som fanns i deras forskningsmiljö. Vi skulle handleda forskarstuderande tillsammans med handledare vid FCM fram till doktorsexamen i Tanzania.

Orsaken till att de skulle ta sin examen "på hemmaplan" var att vi inte skulle bidra till ökad "brain-drain". Det fanns tydliga signaler på att om forskarstuderande från utvecklingsländer tillbringade mycket tid med att skriva sin doktorsavhandling i västvärlden så var de inte så intresserade av att återvända. Tiden som dessa studerande har tillbringat i Umeå är tre månader åt gången vid tre tillfällen, totalt således nio månader. Vi har dock öppnat en möjlighet för dem att ta ut en licentiatexamen i Umeå efter halva tiden, vilket de flesta har utnyttjat.

Andra målsättningar var att publicera forskningsresultat på konferenser samt i vetenskapliga tidskrifter.

Vad har hänt?

Nu i april 2005 kan vi göra en mycket positiv delsummering av vad vi har producerat. Vi har fyra doktorer och förväntar oss ytterligare två under hösten. Fem studenter har tagit ut en licentiatexamen i Umeå och tre till kommer förmodligen att göra detta

under hösten. Detta är faktiskt ett bättre resultat än för flertalet av våra svenska doktorander!

Orsakerna är flerfaldiga. Dels så har studenterna från Tanzania varit mycket ambitiösa när de har befunnit sig i Sverige. De har känt att detta har varit deras chans att få en doktorsexamen och därför jobbat hårt. Vi som har varit handledare har också jobbat delvis annorlunda med dem, eftersom de har varit tidsbegränsade perioder i Umeå. Vi har t.ex. haft ett mycket tydligare "betingssystem" där vi har träffats regelbundet efter ett schema. Det har varit möjligt på grund av att de har "lyfts ut" från sin normala situation för att göra endast en sak - sin doktorsavhandling!

Undervisningssituationen vid University of Dar es Salaam har varit betungande för de flesta när de har varit hemma. Det är inte ovanligt med 5-600 studenter på en universitetskurs som de har haft att hantera mer eller mindre ensamma. Detta har inneburit att lejonparten av deras skrivarbete har genomförts i Sverige. All datainsamling har skett i Tanzania.

En beståndsdel i alla forskningsprojekt har varit att studera om teorier utvecklade i västvärlden går att tillämpa i en så annorlunda företagsmiljö som Tanzania. Resultaten har varit blandade, men i stort kan vi konstatera att mer eller mindre anpassning måste ske om teorierna skall gå att tillämpa!

Vi har efterhand utvecklat och förbättrat projektet med bland annat en work shop för forskarhandledare i Umeå. Totalt tretton doktorer från FCM har deltagit. Vi har diskuterat olika problem och möjligheter i handledarsituationen. Alla deltagare har funnit detta mycket intressant och lärorikt. Det är således inte så att vi från Umeå har fört fram en bästa modell. Vi har utbytt erfarenheter med varandra i båda riktningarna, vilket har ökat förståelsen för förutsättningarna i respektive universitetsmiljö. En liknande work shop för samtliga forskarhandledare vid University of Dar es Salaam har diskuterats utifrån vår modell, vilket känns kul för vårt samarbete.

SAREC har bidragit till att detta universitet och flera i Afrika har fått tillgång till vetenskapliga databaser där många av de bästa tidskrifterna inom samhällsvetenskap finns publicerade. En skicklig förhandling mellan SAREC-personal och utgivarna har starkt bidragit till att kollegor vid några universitet i Afrika har kunnat följa med i forskningsfronten inom sitt respektive område.

Internationell organisation

Ett problem som vi tidigt identifierade var att spridningen av forskningsresultaten var dålig från de flesta universitet i Afrika. Min projektkoordinator vid FCM, professor Lettice Rutashobya, och jag observerade att ett initiativ i denna riktning hade tagits av en grupp amerikaner med kopplingar till Afrika. De hade startat organisationen "International Academy of African Business and Development" (IAABD) i USA med två huvudsyften 1) att sprida forskningsresultat via en årlig konferens, samt 2) att uppmuntra till forskning om företag och företagande i Afrika. Vi deltog i den andra konferensen i ordningen i Washington 2001, med viss framgång.

Både professor Rutashobya och jag blev invalda i styrelsen för organisationen och ett flertal forskningsrön från FCM har presenterats vid de årliga konferenserna. Tre konferensbidrag har belönats med "best-paper-award" över åren. Höjdpunkten var i april i år då konferensen hölls i Dar es Salaam anordnad av FCM! Det blev en stor succé med mer än dubbelt så många deltagare som tidigare - 152 stycken. Mina kollegor i Tanzania jobbade mycket hårt för denna konferens och det gav resultat. Prominenta hedersgäster deltog i vissa moment på konferensen. En minister öppnade konferensen och fem ambassadörer deltog på den avslutande banketten - dock inte Sveriges ambassadör som tyvärr hade förhinder.

Case work shop

En brist i undervisningen på universitetsnivån i Tanzania och i de flesta andra

länder söder om Sahara är att den sker utifrån västerländska läroböcker och merparten utifrån amerikanska böcker. I den miljö som företag och organisationer i utvecklingsländer befinner sig i passar dessa läroböcker ofta dåligt eftersom de inte alls eller till en mycket liten del ens nämner situationer på dessa marknader. Det existerar en stor brist på läroböcker anpassade till utvecklingsländer.

Under hösten 2004 genomförde vi en case work shop där forskare från FCM fick en genomgång av hur de kan skriva undervisnings-case utifrån sin forskning. Det var mycket uppskattat och vi har nu som ambition att samla ihop tillräckligt många case för att publicera en bok som är bättre anpassad till de förhållanden som råder i Östafrika.

Lärarytbytte

Vi har haft ett mindre lärarytbytte där två lärare från vardera universitet har undervisat 2-3 veckor hos varandra. Det var mycket uppskattade inslag av studenterna som fick många nya kunskaper. Även lärarna fick med sig nya erfarenheter som de kan dela med sig av till studenterna på "hemmaplan".

Nätverk på båda sidor

Ett 40-tal personer ingår numera i det sociala och professionella nätverk som har byggts upp tillsammans över åren. Även efter det att projektet tar slut 2008 kommer med stor säkerhet många av dem att samarbeta i många år i olika forskningsprojekt.

De sociala aktiviteterna har använts som ett kitt i projektet där vi som har varit ansvariga har sett till att så många som möjligt har deltagit i olika sociala och kulturella händelser. För att nämna några aktiviteter så har vi: utförsäkning, snöskoteråkning, besök på älgfarm och djurpark, skolavslutning, midsommarfirande, safari, bröllop, besök på Zanzibar etc. Vi har naturligtvis även haft många trevliga middagar både i olika hem och på olika restauranger. Aktiviteterna har bidragit till att vi har gemensamma minnen att återkomma till i olika sammanhang samtidigt som vi har lärt känna varandra mycket bättre.

Universitetsnätverk i Afrika

Vi fick ett speciellt stöd från SAREC - vilket vi tackar för - för att bilda ett nätverk av universitet med managementutbildning och forskning. Nätverket heter "Network of African Universities Management Business Schools" (NAUMBS). Avsikten är att få till ett syd-sydsamarbete för att försöka minska beroendet från nord. Olika samarbeten har diskuterats inom t.ex. magisterprogram, forskarutbildning och ackreditering. Finansieringen av detta stora samarbetsprogram är ännu oklart, men det finns vissa idéer.

Forskningskonferens på Zanzibar. Mitt i Rektor Mathew Luhanga och Dr Jan-Erik Jaensson

Inga problem?

Ovanstående låter som en stor framgångssaga och man kan fråga sig om det inte har uppstått problem? Självklart så har några problem uppstått under dessa år, men de har varit förvånansvärt små och de har varit enkla att lösa.

Ett inslag i samarbetet har vi dock fortfarande inte löst på ett tillfredsställande sätt och det är genomförandet av doktorandkurserna vid FCM. Den första omgången av kurser ansvarade vi i Umeå för och den andra omgången delade vi på ansvaret. Tanken var sedan att våra kollegor vid FCM skulle sköta detta helt på egen hand. Det har inte riktigt gått enligt plan och vi har tvingats blanda oss i denna aktivitet mer än vi från början hade tänkt. Vi tror nu att vi tillsammans har funnit en rimlig lösning som kan fungera även efter projektets slut.

Resultat och fortsättning

Vi har hittills examinerat fyra doktorer vid University of Dar es Salaam och förväntar oss sex-sju ytterligare. Fem licentiatexamina har utfärdats vid Umeå universitet och vi förväntar oss åtta-tio ytterligare. Professor Lettice Rutashobya blev utnämnd till Hedersdoktor vid Umeå universitet 2004 (se omslagsfoto!), vilket blev mycket uppskattat vid University of Dar es Salaam.

Vi genomför just nu två post-doktorsprojekt, där erfarna forskare från oss och FCM tränar de nyblivna doktorerna till att bli forskare och att hjälpa dem i sin fortsatta karriär. Ytterligare fyra projekt planeras. Resultatet av respektive projekt ska bli konferensbidrag och artiklar i vetenskapliga internationella tidskrifter. Hittills har 24 konferensbidrag och artiklar samt ett bokkapitel publicerats inom ramen för projektet.

Jan-Erik Jaensson

Senaste doktorn i företagsekonomi Ulingeta Mbamba.

Foto: Jan-Erik Jaensson

Utbildning av marina experter

I mer än 15 år har Sida/SAREC stöttat ett projekt för marina vetenskaper vid Universitetet i Dar es Salaam, skriver här docent Mats Björk, botaniska institutionen, Stockholms universitet. Som den lite långa projekttiteln: "Strengthening research capacity in marine biological sciences for sustainable utilisation of coastal and marine resources" antyder så går projektet ut på att stötta de marina vetenskaperna i syfte att säkerställa tillgången av kompetenta experter vid olika institutioner i Tanzania som kan vara rådgivande vid den snabba exploateringen av kustresurser vi ser idag i Tanzania, liksom i många andra länder.

Mer än 16% av Tanzanias befolkning (nu ca 34.5 miljoner) bor i kustzonen, och de bidrar med ca en tredjedel av BNP (Dar es Salaam ensamt med ca 20%). Nära två miljoner människor är direkt eller indirekt beroende av fisket, eller relaterade aktiviteter. Tanzania exporterar årligen marina fiskeriprodukter till ett värde av 1.3 miljoner US\$. Kustbaserad turism är nu en av de största näringarna, speciellt på öar såsom Zanzibar. Dock ses nu tecken på miljöförstöring i spåren av denna utveckling tillsammans med en utarmning av de marina resurserna som i förlängningen kan komma att hota den gynnsamma ekonomiska utvecklingen. Exempel på detta är minskade fiskfångster, nedbrytning av korallreven (som utgör basen för 70% av det traditionella fisket), och ett kontinuerligt minskande av mangroveskogarnas utbredning. Dessa negativa trender är troligen effekter av en

alltför ohållbar användning av resurserna och utsläpp av föroreningar tillsammans med en låg medvetandenivå om dessa problem hos kusternas befolkning och forskare, samt dessutom brister på goda alternativ till försörjning.

Om denna utveckling tillåts fortsätta kommer en stor del av den befolkning som har sin utkomst kring fisket att förlora sina inkomstmöjligheter inom de kommande 1-2 decennierna, turisterna kanske väljer andra, mer oförstörda resmål, och bybefolkningarna kan komma att exponeras för miljöföroreningar i allt större utsträckning.

Initiativ av Ngoile och Semesi

När projektet drogs igång 1989-1991 så var det på initiativ av ett par mycket framåtskådande och kompetenta tanzaniska forskare, Dr. Magnus Ngoile och Professor Adelaida Semesi. De insåg

redan då att om Tanzanias kustområden skulle kunna utvecklas på ett hållbart sätt måste den inhemska expertisen stärkas drastiskt. När vi nu blickar tillbaka på den tid som projektet pågått kan vi konstatera att dessa initiativtagare hade rätt, och att det marina forsknings-samarbetet förhoppningsvis har bidragit till ett bättre utnyttjande av och medvetenhet om kustzonen i Tanzania.

Projektet drivs i samarbetsform, och är uppbyggt runt en grupp koordinatörer i Tanzania och Sverige. I Tanzania deltar Institute of Marine Sciences, Faculty of Aquatic Sciences and Technology och Department of Botany, alla vid Universitetet i Dar es Salaam (UDSM). I Sverige deltar de Botaniska och Zoologiska institutionerna vid Stockholms Universitet.

Det övergripande målet för projektet är, som tidigare nämnts, att stärka den Tanzaniska marina forskningskapaciteten och samtidigt stötta forskning om nya och innovativa metoder för hållbar användning av kustnära resurser. Dessutom skall vi verka för en kontinuerlig utvärdering av tillståndet i de kustnära marina ekosystemen.

Mer specifikt så är målen följande:

- Utbilda expertis på Master of Science och Doktorsnivå för högre utbildning och rådgivning.
- Att bygga upp och stärka institutionell kapacitet för att utföra forskning om hållbar utveckling av Tanzanias kustnära och marina resurser.
- Att genom rådgivning och forskningsresultat bidra till att säkerställa livsmedelsförsörjning och bekämpande av fattigdom.
- Att stärka vetenskapligt samarbete mellan deltagande institutioner.
- Att sammanställa, utvärdera och förmedla forskningsresultat och erfarenheter till potentiella intressenter i samhället genom att organisera möten, och publikationer i internationella tidskrifter.
- Att tillhandahålla laboratorier, fältutrustning och vetenskaplig referenslitteratur.
- Att upprätthålla och förbättra en inhemska struktur för marin forskning.

Träningkurs för doktorander vid Kunduchi marine station, UDSM.

Resultat

Vilka resultat har vi då fått under de år som projektet pågått?

Ett antal forskningsprojekt har startats, och dessa kan i stort grupperas in inom följande områden; Utveckling av metoder för fisk och algodling; Kustekosystem såsom mangrove, korallrev and sjögräsängar och studier på förorenings effekter på dessa; Skydd och restaurering av viktiga marina biotoper (inkluderande marina reservat, marina däggdjurs biologi, samt inventeringar av kustlinjens ekosystem). Inom dessa projektområden har tills nu 21 Master of Science och 7 filosofie doktorer utexaminerats inom programmet, och de fortsätter nu sina karriärer som lärare och forskare inom UDSM.

Förutom den utökade kapaciteten på personalsidan som skapats i Tanzania så har forskningsresultaten publicerats i ca 70 publikationer i internationella tidskrifter. Publikationerna har behandlat ämnen såsom hållbart utnyttjande av marina resurser, miljöproblemen med deras effekter och orsaker. Vi har tittat på korallblekning och fiskebestånd, övergödning, tungmetaller, pesticidespridning och avloppskontaminering. Ett antal artiklar har handlat om utveckling av algodling, för tillfället är ca 20 000 personer (främst kvinnor) på Zanzibar involverade i algodling, och ca 20% av Zanzibars exportinkomster kommer från försäljning av torkade alger. Projektet har arbetat med metoder som kan öka kustbefolkningens inkomster av detta.

Vi har dessutom stött forskningsstrukturen genom inköp av laboratorieutrustning till de tre inblandade Tanzaniska institutionerna, och genom engagerade insatser av de inblandade lyckades vi förra året få två svenska företag att skänka en stor mängd laboratorieinredning, som nu håller på att sättas upp i Tanzania.

En pojke ur ett fiskelag visar upp fångsten från ett drag i en sjögräsäng.

Botaniska institutionen vid Dar es Salaams universitet

De resultat som kommit ut av projektet kan härledas från den samarbetsanda som har karakteriserat programmet, vi har en mycket nära och bra kommunikation mellan alla deltagande enheter, från IMS, Department of Botany och Faculty of Aquatic Sciences and Technology (FAST) från University of Dar es Salaam samt de Botaniska och Zoologiska Institutionerna vid Stockholms Universitet.

Vill du veta lite mer om programmet så har vi en hemsida på www.botan.su.se/bilateral och vi som jobbar med koordinering av programmet tar gärna emot frågor. Här följer en kort presentation av var och en.

Dr. Alfonse Dubi, Institute of Marine Sciences, UDSM. Alfonse Dubi är mariningenjör specialiserad på "coastal engineering, coastal erosion, hydrography, mariculture, impact assessment and environmental engineering".

Dr. Matern Mtolera, Institute of Marine Sciences, UDSM. Matern Mtolera är forskare och har specialiserat sig på marina växter och algodling samt integrerad havsodling.

Dr. Thomas Lyimo, Botany Department, UDSM. Thomas Lyimo forskar i tillämpad mikrobiologi.

Professor Yunus Mgaya, Department of Zoology and Marine Biology, Faculty of Aquatic Sciences and Technology vid UDSM. Yunus Mgaya är professor och dekanus samt arbetar mest med marina resurser, havsodling, och kustutnyttjande.

Docent Mats Björk, Botaniska Institutionen, Stockholms Universitet. Mats Björk forskar mest på effekter av föroreningar i den marina miljön och hur dessa påverkar primärproduktionen.

Docent Marcus C. Öhman, Zoologiska institutionen, Stockholms Universitet. Marcus Öhman forskar inom områdena korallrevsekologi, fiskekologi och hållbart utnyttjande av fiskeriresurser.

För att få information om hur man får kontakt med projektet per post, telefon eller e-post kan man vända sig till HABARIs redaktion eller till Mats Björk eller Marcus Öhman vid Stockholms universitet.

Algodling på Zanzibar. Ofta sköter kvinnor odlingarna.

Fältstudien, ett kliv in i utvecklingsvärlden

Tidningen Omvärlden har nyligen publicerat ett par artiklar om forskning (till nytta för vem) och om Minor Field Studies. Det har gjort HABARI-redaktionen nyfiken. Varje år reser ett ganska stort antal studenter till Tanzania för att bedriva fältstudier och skriva uppsatser. Hur går det till och vad händer sedan? Vi ger här en kort introduktion till MFS.

Intresset för Sidas Minor Field studies (MFS) har ökat ordentligt på senare år. Över 1000 söker de drygt 500 stipendier som delas ut för att en student ska kunna skriva sin C- eller D-uppsats i något utvecklingsland. De flesta som söker har målet att arbeta med utvecklingsfrågor i framtiden. I år reser ett 50-tal studenter till Tanzania.

Syftet med MFS är att ge svenska studenter möjlighet att inhämta kunskaper om utvecklingsländer och utvecklingsfrågor. Programmet syftar också till att ge studenter, lärare och institutioner vid universitet och högskolor möjlighet att knyta kontakter med organisationer och institutioner i utvecklingsländer.

Programmet är finansierat av Sida men administreras av Programkontoret i Stockholm (se www.programkontoret.se). Urvalet av studenter sköts emellertid av de olika universiteten och deras institutioner. De tilldelas varje år en kvot stipendier. På institutionerna arkiveras också stipendiernas uppsatser när de kommit hem igen och fått uppsatsen godkänd.

Syftet är alltså inte i första hand att hjälpa det land man skriver sin uppsats om. Men kanske uppstår ändå en viss nytta för i varje fall några av de länder som tar emot studenter. Det finns nämligen kontaktpunkter till Sida/Sarecs samarbetsprogram för forskning. Flera av de uppsatser som skrivs kan fogas in i det pågående forskningssamarbetet mellan exempelvis universitetet i Dar es Salaam och KTH eller Stockholms universitet. Förhoppningsvis har Tanzania nytta av denna koppling, men som sagt - det är inte syftet.

Alla som har fått ett MFS-stipendium går en tvådagarskurs på något av universiteten i Uppsala, Umeå eller Göteborg. Information om kurserna och hur man anmäler sig hittar

man på MFS-kurswebben (www.mfs.nu). Mest för att tipsa om vad andra skrivit om, så finns på den webbadressen en portal med uppsatser. Söker man på Tanzania hittar man för närvarande nästan 30 stycken. Av ämnesrubrikerna att döma finns i de flesta fall kopplingar till Sidas avtal om forskningssamarbete med Tanzania.

Om nu inte syftet med MFS i första hand är att vara till nytta för till exempel Tanzania - är det då till nytta för studenterna? Det verkar så. En översyn av utbytesprogrammen har visat att MFS är nätverks- och kontaktskapande och dessutom utvecklar rekryteringsbasen för internationella organisationer. Inte minst Sida har många gamla MFS-stipendiater på avlöningslistan. En genomförd fältstudie skapar uppenbarligen en möjlighet att få arbeta internationellt i framtiden för den som är intresserad av utvecklingsfrågor.

Vi det vore trevligt om Svetan och HABARI-redaktionen fick kontakt med MFSare som har varit i Tanzania. Så hör gärna av er!

Ett Bosön i Tanzania?

Vi träffade Alfred Shemweta på Peacock Hotel beläget på Bibi Titi Mohamed Road i Dar es Salaam i februari 2005. Alfred anlände utrustad med notebook och tillhörande projektor och berättade om planerna på ett nytt center för idrotten i Tanzania, ett "Bosön Tanzania" söder om Dar es Salaam. Han berättade också om uppbyggnaden av sitt träningsläger i Arusha.

Alfred Shemweta föddes 1970 i Lushoto i Tanzania och har varit löpare i 14 år med bl a två segrar i Stockholm Maraton. Han tillhör sportsligt Hässelby SK. Alfred bor i Sverige och är gift med Madelene och de har en liten dotter, Vendela. Alfred har gått en 2-årig utbildning till Idrottskonsulent vid Bosöns Idrottsfolk högskola. Huvudämne var friskvård, utbildning och sports management. Efter denna utbildning startade han det egna företaget, Shemweta Sports & Health Consultancy (www.shemweta.com). Han är dessutom bl a låtskrivare/kompositör, freelance journalist och författare.

Shemweta har många järn i elden. Ett aktuellt projekt i Tanzania är produktionen av en TV-dokumentär för att främja idrottslig utveckling i Tanzania. Serien sänds i tanzanisk TV under våren 2005 och

kommer troligen att visas även i Sverige. År 2005 är det internationella året för idrott och motionsfostran. (FN:s resolution A/Res/58/5).

I Arusha i norra Tanzania håller Alfred på att bygga upp anläggningar där idrottare, såväl proffs som motionärer, kan bo under träningsperioder eller övrig vistelse i Tanzania. Alfred tränar själv med fördel i Arushatrakten. Alfred är på väg tillbaka till full kapacitet efter en vadmuskelskada.

Det största planerade projektet är "Sports for All Institute" (SAI) i Tanzania. Målet är att bygga ett institut liknande Bosöns Idrottsfolk högskola. Utbildningsprogrammet avses fokusera på sport, korta akademiska kurser, friskvård, konst och IT. Dessutom skall institutet inkludera aktivt utbyte med studenter, idrottsmän och -kvinnor, tränare och lärare från andra länder. Efter mycket letande och överväganden har en tomt för SAI säkrats i Kiguza Village ca 50 km söder om Dar es Salaam. Alfred visade en plan för disponering av tomten. Det krävs extern finansiering för genomförandet av projektet och en kampanj för att få in tillräckligt med kapital kommer att initieras i Sverige och i Tanzania.

Ett första led i finansieringskampanjen är en auktion av de första signerade 50 exemplaren

av Alfreds nya bok, *Sports in Tanzania - a yet unexploited culture (including a short version in Swahili)*, ISBN: 1-4116-1817-3.

Alfreds första bok heter *Marathon - löpning som livsstil, 200, SISU Idrottsböcker AB*.

För ytterligare information hänvisas till www.shemweta.com

Text o foto: Bengt Eresund

Intervju av Alfred Shemweta efter seger i Kunsholmen Runt 14 maj 2005

Kikwete, Lipumba slåss om presidentposten

Vid regeringspartiet CCMs kongress i huvudstaden Dodoma valdes den 5 maj utrikesminister Jakaya Kikwete till partiets presidentkandidat inför valen i oktober. Kongressen, som är ett slags konvent, gav honom mer än hälften av de avgivna rösterna. Kikwetes huvudmotståndare blir ordföranden i oppositionspartiet CUF, professor Ibrahim Lipumba.

CCMs kandidat på Zanzibar blir efter en del interna problem den sittande presidenten Amani Karume. Hans huvudmotståndare blir CUFs generalsekreterare Seif Shariff Hamad.

Oloph

Februari

14/2 Parlamentsledamöter avlider i AIDS. Parlamentsledamoten för Makete, dr Hassy Kitine förklarar att flera parlamentsledamöter nyligen avlidit i AIDS. En av dem, som han själv kände, bytte kvinna varje dag. ”Vi parlamentariker förväntas vara förebilder men olyckligtvis är det inte fallet”, sade dr Kitine. Han uppmanade sina parlamentskolleger att testa sig regelbundet. När Kitine tidigare deklarerat att han var HIV-negativ möttes han med förakt. (Uhuru, Mtanzania, Mwananchi)

Motorcyklar till CUF-distrikten. Inför den kommande valrörelsen kommer CUF att dela ut motorcyklar till partiets alla 126 distrikt och även utbilda 40 500 ombud. Partiordförande Ibrahim Lipumba förklarar att avsikten är att göra valen fria och rättvisa. En amerikansk och andra internationella NGO utbildar redan de kommande ombuden. (Uhuru)

15/2 Lipumba ställer upp som presidentkandidat. CUFs ordförande, professor Lipumba ställer upp som kandidat i presidentvalet. 1995 hamnade han på tredje plats och 2000 på andra efter Mkapa. Seif Shariff Hamad ställer upp i presidentvalet på Zanzibar. (Nipashe, Mtanzania m fl)

16/2 Färre valkretsar på Pemba. Valkommissionen på Zanzibar har skurit ned antalet valkretsar på Pemba som är ett av oppositionspartiet CUFs starkaste fästn.

Presidentkandidat Kikwete talar vid FN-dagen

I stället ökar antalet parlamentsplatser på huvudön Unguja där regeringspartiet CCM är starkt. Kommissionens ordförande Masauni Yusuf Masauni förklarar att förändringarna kommer efter en granskning av alla de 50 valkretsarna på Zanzibar. Unguja har en befolkning på 620 957 personer medan Pemba har 360 797. I den nya ordningen har Unguja 32 platser och Pemba 29. (Nipashe)

TAZARA diskuterar privatisering. Intressenter i järnvägen Tanzania-Zambia möts på New Africa Hotel för att diskutera privatisering av företaget. Godstransporterna på järnvägen har halverats de senaste tio åren. (Uhuru)

Mars

1/3 Mkapa attackerar vandaler. I sitt månatliga radiotal till nationen manar president Benjamin Mkapa säkerhetsstyrkor att ta itu med alla dem som vandaliserar landets ekonomiska infrastruktur. Vandalismen slår hårt mot elbolaget Tanesco, järnvägsbolagen Tanzania Railway Corporation och Tanzania Zambia Railway Authority samt telekommunikationsbolaget TTCL. Företagen har plundrats på elektriska transformatorer, reservdelar, kraftkablar och oljeledningar. (Mtanzania, Nipashe, Uhuru, Mwananchi)

2/3 Karume önskar bli omvald på Zanzibar. President Karume på Zanzibar väntas ställa upp i presidentvalet på Zanzibar. I motsats till president Mkapa som avgår har Karume möjlighet att ställa upp för ytterligare en period. Han väntas inte få något nämnvärt motstånd inom regeringspartiet CCM. (Uhuru, Nipashe)

3/3 Sumaye hårt ansatt. Vid en presskonferens i Dodoma i samband med att premiärminister Sumaye förklarade att han var kandidat till posten som president ställdes 14 frågor om korruption. Sumaye svarade irriterat att han anklagats för att ha andelar i flygbolaget Africa One och i bussbolaget Scandinavia vilket han förnekade, liksom uppgiften att han köpt hus som tillhörde Air Tanzania, en pensionsfond och en bank, samt att hans hustru importerat 500 bilar som sålts skattefritt eller leasat

Presidentkandidat Lipumba talar vid CUF-rally

Zanzibar-president Karume åter kandidat

av Tanesco och TTCL. Han medgav att han ägde stora farmar och att han hyrt järnvägsvagnar för att transportera varor, men att det inte var något fel i det då han är utbildad som jordbrukare. (Mwananchi, Majira, Mtanzania Uhuru)

4/3 Nya klagomål på Zanzibar. Oppositionspartiet CUFs informationschef Salim Bimani hävdade att medborgare i Mozambique registrerats som röstande på Zanzibar. Han har en lista på 59 personer som registrerats vid Kibele center i Unguja South. (Nipashe)

5/3 Karume: Ingen maktdelning än. President Amani Karume på Zanzibar förklarade att han ställer upp för ytterligare en period som president och kommenterade oppositionspartiet att CUF är villiga att forma en koalitionsregering. Förslaget var inopportunt och föga finkänsligt menade presidenten som misströrde CUFs avsikter. (Mwananchi, Mtanzania, Nipashe, Uhuru)

8/3 CUF- och CCM-anhängare i slagsmål. 24 människor skadades vid ett slagsmål på Zanzibar mellan anhängare av oppositionspartiet CUF och regeringspartiet CCM. De båda gängen kom från var sitt möte. Bråket startade med ordväxling som övergick i stenkastning. 14 deltagare fördes till sjukhus. Enligt polisen startades bråken genom eldande tal från ledare. CUF har uppmanat president Mkapa att intervensera och dämpa CCMs framfart. (Uhuru, Mwananchi, Nipashe, Majira)

Unionen mot kollaps. Vid ett möte på Zanzibar förklarade CUFs generalsekreterare Seif Hamad att metoden

CUF-kandidat Seif Hamad registrerar sig för valet på Zanzibar

att frakta människor från fastlandet och registrera dem som röstberättigade på öarna kommer att försvaga unionen. Han betonade att Zanzibar har sin egen regering och att konstitutionen stipulerar att endast bofasta på ön har rätt att välja sin president. Han anklagade också polisen för att vara professionell och partisk. (Nipashe)

12 i arrest efter möten. Sju medlemmar av Chadema och fem CUF-medlemmar arresterades i Morogoro och Arusha efter möten som uppgavs vara olagliga. Generalsekreteraren i Chadema Dr Slaa förklarade att han var överraskad över polisens sätt att arresteras och misshandla hans medlemmar när allt de gjorde var att möta honom vid busstationen. (Mtanzania, Nipashe)

9/3 Arresteringsvåg på Zanzibar. Den aktuella oron på Zanzibar tog en ny vändning med batongsvingande kravallpolis som bröt sig in i CUF-medlemmars hem, arresterade 13 av dem och kändade bort deras ägodelar. Detta inträffade i Kilimahewa där ett hundratal kravallpoliser gjorde en razzia. Polisen hade en förteckning över personer som togs till Ngambo polisstation. En talesman för polisen bekräftade att 18 personer arresterats och kommer att ställas inför domstol. (Mwananchi, Mtanzania, Nipashe)

Biskop: Fråga kandidaterna om korruption. Biskop Godfrey Mhogolo i det anglikanska stiftet uppmanar väljarna att fråga presidentkandidater om vad de hittills har utträttat för att förhindra korruption. Han förklarade för söndagens gudstjänstbesökare att det inte är nog att ge löften om det är så att korruptionen har ökat under deras tid i ledande ställning. (Nipashe)

10/3 Risk för sammanbrott på Zanzibar. Registratören av de politiska partierna på Zanzibar sade att provokativa och eldande tal av ledare för CCM och CUF kan leda till att lag och ordning bryter samman. Båda partierna har misslyckats att hålla överenskommelsen om att visa återhållsamhet. I stället ökar ledarna ras- och regionala motsättningar. Våldet på öarna kan också sprida sig till fastlandet. (Nipashe, Majira, Uhuru)

Dr Bilal presidentkandidat på Zanzibar. Före ministern i regeringen på Zanzibar, dr Mohammed Gharib Bilal, har beslutat att kandidera som presidentkandidat på öarna. (Uhuru)

11/3 Bilal splittrar CCM på Zanzibar. Genom att dr Bilal beslutat utmana president Karume har motsättningar inom

partiet kommit i dagen. Det var väntat att Karume skulle tillåtas få en tredje period som president. Nu har dr Bilal brutit "voodon". Han förklarade för BBC att han kandiderar för att stärka demokratin och ge väljarna möjlighet att utse den bästa kandidaten. Vid nomineringen år 2000 ledde dr Bilal nomineringen men förkastades av CCMs centralkommitté som valde Karume. Denne har mött en tyst opposition inom partiet. (Mtanzania, Nipashe)

Opposition mot BAKWATA. Polisen har tillåtit demonstration i dag mot ledningen för Muslim Council of Tanzania (BAKWATA) Imamen i Mtoromoskén, Sheikh Khalifa Khamis förklarar att man vill pressa BAKWATA att redovisa de tillgångar som anförtratts organisationen (Mtanzania, Nipashe)

13/3 Kritiska tidningar köps upp. Kampanjledare i Mbeya rapporteras ha köpt upp och förstört alla exemplar av tidningar som är kritiska mot en presidentkandidat. Läsare ända från Tunduru har ringt Mtanzania-kontor och klagat att de inte fått tidningen de senaste två veckorna (Mtanzania)

Generalsekreterare Philip Mangula

14/3 Mutor diskvalificerar. CCMs generalsekreterare Philip Mangula förklarade att varje partimedlem som mutar för att bli nominerad skall diskvalificeras. Han förklarade i ett tvåtimmars telefonväkteri i radio att partiet har nolltolerans mot korruption. Vid valen år 2000 stoppades 30 tävlande trots att de vunnit primärvalet. Många lyssnare tog upp frågan om gästfrihet (takrima) som Mangula försvarade med att det är något man ger utan att man förväntar belöning i form av en röst. (Uhuru)

Dr Shija den tionde kandidaten. Parlamentsledamoten för Sengerema (CCM) dr William Shija blir den tionde utmanaren i presidentnomineringen. Han är också medlem av det Panafrikanska parlamentet och ordförande i utrikesutskottet. (Nipashe, Mwananchi, Mtanzania, Majira)

CUF stoppar fastlämningar. CUF-ombud påstås hindra somliga från att registrera sig på Zanzibar därför att de är från fastlandet. De uppmanas visa ID-kort men de flesta hade förlorat sina handlingar. De ville visa sina föräldrars gravar men detta avvisades som bevis. (Nipashe)

16/3 Internationell erfarenhet krävs. President Benjamin Mkapa sade att han kommer att överlämna ämbetet till någon

som är acceptabel på den internationella scenen. Vid ett möte i Karatu förklarade han att efterträdaren måste fortsätta i hans fotsteg och göra vad han själv gjort de senaste tio åren. Han tackade folket för stödet för hans ekonomiska reformer vilket hjälpt honom att bli accepterad internationellt. (Mwananchi, Uhuru)

17/3 CCM på Zanzibar splittrat. Sedan CCM på Zanzibar splittrats är CUFs seger där nu förutsägbar. Detta har blivit uppenbart sedan dr Mohammed Bilal nu ännat ringen för att slåss mot Amani Karume medan han fortfarande är valbar för ytterligare en period. (Rai)

Kikwete leder i opinionsmätning. I en opinionsmätning genomförd av en amerikansk NGO och publicerad på en webbplats visar att utrikesminister Jakaya Kikwete leder presidentvalskampanjen med 35 procent följd av John Malecela och dr Salim Ahmed Salim med 18 procent vardera. Ambassadör Patrick Chokola får 10, professor Ibrahim Lipumba 7 och Frederick Sumaye 5. På Zanzibar där underlaget var endast 128 röster fick Seif Shariff Hamad 76 %, Amani Karume 22% samt dr Bilal 1,6%. (Mwananchi)

Liknande resultat redovisades från BBCs program på swahili och i en mätning av Majira/Express.

19/3 Trupper till Zanzibar. Högre befäl ur Field Force Unit (FFU) i Dar es Salaam har kommit till Zanzibar för "Operation Dondola" ledda av generalinspektör Mahita. Styrkan landade med helikopter och hade flera möten med sina lokala motparter vid polisens högkvarter. Mahita förklarade för lokala polischefer att han skulle ösa in trupper "av helvete" för att säkerställa att de oroligheter som inträffade år 2000 inte skall upprepas. "Vi skall aldrig mer tillåta slakt av en polisofficer som 2001", förklarade Mahita. (Mtanzania, Mwananchi, Uhuru)

Polisinspektör Mahita tillsammans med avgående USA-ambassadör Royall

29/3 Anonyma pamfletter på Zanzibar. I anonyma broschyrer som cirkulerar på Zanzibar klandras president Karume medan hans medtävlare dr Bilal lovprisas. Karume beskrivs som en förrädare när det gäller att försvara Zanzibars intressen. (Nipashe)

23/3 Valobservatörer på Zanzibar. Vid en presskonferens om sin resa till Skandinavien förklarade president Karume att främmande

observatörer kommer att tillåtas vid valen i oktober under förutsättning att de är opartiska. (Uhuru)

24/3 Polisen förhör CUF-ledare. Polisen på Zanzibar har förhört generalsekreteraren i CUF, Seif Shariff Hamad om de nyligen inträffade sammandrabbningarna mellan CUF och CCM. Tillsammans med sin advokat förhöordes Hamad i över en timme. Även en rad andra CUF-ledare har kallats till förhör. (Nipashe)

25/3 Ryskt plan störtar i Victoriasjön. Ett ryskt transportflygplan lastat med 50 ton fiskfiléer till Europa störtade i Victoriasjön två kilometer ute i sjön fem minuter efter start. Planet hade en besättning på åtta ryssar. Fem kroppar har hittats. (Mtanzania, Majira, Uhuru, Nipashe, Mwananchi)

Bild från ett tidigare landningsförsök

Muslimsk kritik mot Operation Dondola. Organisationen för islamisk utbildning och spridning (Jumiki) som citerar polisstadgar och procedurer betonar att polisen inte har rätt att tortera eller kränka arresterade personer. (An-Nuur)

April

1/4 Mkapa: Infria biståndslöftena! I sitt månatliga tal till nationen värdade president Mkapa till de rika nationerna att infria sina löften från 1970 att ge 0,7 procent av bruttonationalprodukten till fattiga länder. Han förklarade att av de 22 rika länderna har endast fem fullföljt sitt löfte, nämligen Norge, Sverige, Danmark, Holland och Luxemburg. Sju länder har flyttat fram tidpunkten för målet till 2015 och de övriga har inga planer alls, noterade presidenten. (Mtanzania Uhuru, Nipashe, Mwananchi)

President Mkapa vid tal i FN

3/4 Planet lyfte för tidigt - premiärministern fick ta taget. Frederick Sumaye råkade under sin kampanj ut för något som inte är helt ovanligt i Östafrika - planet, i det här fallet Precision Air från Tabora till Kigoma lyfte tjugo minuter före den officiella avgången 15.50. Presidenten,

hans hustru och 13 medarbetare tvingades att istället ta ett långsamt tåg. (Mtanzania, Mwananchi, Majira, Nipashe)

6/4 Blair skapade Zimbabwes problem. Zimbabwes High Commissioner i Tanzania, Chippo Zindonga, förklarar för pressen att Zimbabwes problem startade 1997 när Tony Blair kom till makten i England och avskaffade Lancaster House-överenskommelsen om kompensation till vita farmare. Efter detta hade Mugabe ingen annan möjlighet än att omfördela land som tillhörde vita farmare. (Majira, Nipashe, Mtanzania, Mwananchi, Uhuru)

7/4 Kaffestyrelsen upplöst. Jordbruksminister Charles Keenja bekräftar att president Mkapa har upplöst Tanzania Coffee Board (BCB) på grund av "strukturell svaghet". Styrelsen tillsattes i fjol på tre år men Mkapa är enligt uppgift blivit besviken på dess brist på kompetens. (Rai)

8/4 CCM granskar alla mutmisstänkta. Generalsekreteraren i CCM, Philip Mangula, förklarar att partiet seriöst undersöker alla anmälningar om korruption och oetiskt uppträdande hos presidentkandidaterna. En etisk kommitté granskar ärendet och sänder det vidare till en central kommitté där åtgärder vidtas. Det kan bli varning, avstängning för viss tid eller regelrätt uteslutning ur partiet. Mkapa är ordförande i kommittén. (Mwananchi, Majira, Nipashe)

10/4 Bilals kandidatur skapar problem i CCM. Dr Mohammed Bilals beslut att ge sig in i presidentvalskampanjen på Zanzibar har skapat problem i partiet. Han har brutit normen inte att utmana en sittande president och dessutom kritiserat president Karume och partiet. En medlem av partiets centralkommitté sade att det är oetiskt och skamligt att smäda det parti han själv tillhör. (Mwananchi)

12/4 Försvaret förbättras. Försvarsminister professor Philemon Sarungi förklarar att regeringen förbereder ett femårsprogram för förbättringar av armén. En belgisk firma kommer att installera nya maskiner i en ammunitionsfabrik i Morogoro. (Nipashe, Uhuru, Mtanzania, Mwananchi)

15/4 Hamad vägrades registrering. Generalsekreteraren i CUF, Seif Shariff Hamad stoppades när han skulle registrera sig i Mtoni Kidatu på Zanzibar. Den lokala ordföranden (sheha) förklarade att Hamad aldrig kom till grannskapets möten. Hamad uppmanade den lokale chefen att inte uppträda som om det "inte fanns en morgondag". Om Hamad förlorar sin rätt att registrera sig på Zanzibar kan han heller inte

ställa upp som presidentkandidat. (Majira, Uhuru m fl)

CUF-demonstration i januari

16/4 Hamad har rösträtt. Zanzibars valkommission beklagar att Seif Hamad vägrades registrering som röstberättigad på Zanzibar. En talesmän säger att skälen var politiska snarare än legala, men att lagen inte är helt klar när det gäller personer som reser från sin hemort. CUFs partiordförande professor Lipumba meddelade att partiet skall ordna en protestmarsch i Dar es Salaam följande dag. (Majira, Nipashe, Mwananchi, Mtanzania)

18/4 CUF: Vi stormar Zanzibar. Tre dagar efter det att Seif Shariff Hamad blev hindrad att registrera sig som röstande på Zanzibar har CUF utfärdat en varning om att ärna kommer att bli "obeboeliga" om Hamad och 32 000 CUF-medlemmar inte får rätten att rösta. Vid ett möte i Dar es Salaam anmodades ungdomarna att förbereda sig för en marsch mot Zanzibar. Synbarligt upprörd meddelade CUF-ordföranden, professor Lipumba den skrikande massan: "Detta är en sammansvärjning som syftar till att hindra Seif från att tävla om presidentskapet. Om detta inträffar kommer vi från fastlandet att storma Zanzibar. Jag vill att detta skall höras klart och tydligt. De manipulerade valen 1995 och gjorde det igen 2000, nu får det vara nog". (Majira, Uhuru, Mtanzania, Nipashe, Mwananchi)

Polisstationen vid Chalinze

20/4 Kritik mot polis och fångelser. Ordföranden i människorättskommissionen domare Robert Kisanga sade att polisen står i maskopi med kriminella och därigenom hindrar goda medborgare att bekämpa brottslighet. Detta är ett av de klagomål som finns i den rapport som presenterades vid en presskonferens. Polisen kritiserades också för att tortera arresterade och tilltvinga sig pengar genom falska anklagelser. Han noterade också att många av de polisstationer som kommissionen besökt saknat separata rum

för barn och kvinnor och därför hållit dessa tillsammans med män i celler som är mycket ohygieniska och proppfulla. En del fångar som suttit i årtal i dödsceller bad om att få bli avrättade eller benådade. (*Mwananchi, Uhuru, Majira, Mtanzania*)

Hamad misslyckades igen. Generalsekreteraren i CUF, Seif Hamad misslyckades även i sitt andra försök att registrera sig som röstande i Dole valkrets. Problemet är att vallagen säger att den som har rätt att rösta skall ha bott i valkretsen 36 månader i följd. Hur bestämmelsen skall tolkas skall diskuteras valkommissionen som får avgöra fallet. Hamad nekades registrering den 7 april därför att han pendlat mellan sina två bostäder på Zanzibar och i Dar es Salaam. (*Mwananchi, Uhuru, Nipashe, Mtanzania*)

21/4 Hamad får rösta. Seif Shariff Hamad registrerades som röstande efter ett beslut av Zanzibars valkommitté som ansåg att regeln om 36 månader i följd inte får tolkas bokstavligt. Hamad förklarade sig nöjd men hävdade att det fortfarande finns 32 000 människor som nekats registrering till följd av samma misstolkning av vallagen. (*Mtanzania, Nipashe, Mwananchi, Uhuru, Majira*)

BBC tränar journalister, här i Nigeria

BBC tränar 200 journalister. BBC planerar ett utbildningsprogram om valrapportering för 200 journalister runt om i landet. Utbildningen kommer att ske i sex olika zoner och pågå i sex månader. Det koordineras av BBC, Tanzanias Media Council och Södra Afrikas Medieinstitut. (*Mwananchi, Uhuru, Mtanzania*)

26/4 Lipumba och Hamad CUFs presidentkandidater. Oppositionspartiet CUFs nationella möte nominerade professor Ibrahim Lipumba som partiets presidentkandidat i Tanzania och generalsekreterare Seif Shariff Hamad som partiets presidentkandidat på Zanzibar. I mötet deltog representanter för de svenska, franska, norska och brittiska ambassaderna som observatörer. (*Mtanzania, Nipashe, Majira*)

27/4 Kikwete stämmer tidning på 20 miljoner pund. Utrikesminister Jakaya Kikwete har inlett en rättsprocess i England mot den London-baserade African Analysis som hävdar att Kikwete är finansierad av Oman. Kikwete kräver 20 miljoner pund av

ägaren Ahmed Rajab, brittisk medborgare, född på Zanzibar. (*Majira, Mtanzania*)

30/4 2000 till kongressen i Dodoma. Omkring 2000 delegater och 200 gäster väntas till kongressen i Dodoma den 4 - 5 maj där partiets presidentkandidat skall utses. En lista på elva kandidater skall först bantas till fem i centralkommittén med president Mkapa som ordförande. Dessa fem går vidare till den nationella exekutiva kommittén som den 3 maj skall välja tre namn vilka går vidare till kongressen, som också skall behandla de två kandidaterna till presidentposten på Zanzibar. (*Mwananchi, Nipashe, Uhuru*)

Maj

1/5 Dodoma fullbokat. 1000 gästhem och pensionat liksom skolor i Dodoma är fullbokade inför CCMs stora valkongress där presidentkandidaten skall väljas. Delegaterna kommer i grupper för att minimera risken för mutor och av samma skäl kommer de flesta strax innan mötet öppnas. (*Majira, Mtanzania, Nipashe*)

2/5 Lipumba hotad till livet. CUFs ordförande Ibrahim Lipumba hävdar att han fått SMS-meddelanden där han hotas till livet om han går vidare som presidentkandidat.

I ett meddelande hette det: "Du är ekonom, tag varning och dra tillbaka din kandidatur och ta arbete i Europa. Dina dagar här är räknade" (*Majira, Mwananchi, Nipashe*)

3/5 Så var de bara fem. Centralkommittén har bantat listan presidentkandidater från elva till fem. De fem som går vidare till diskussion i den nationella exekutiva kommittén är Jakaya Kikwete, dr Abdallah Kigoda, dr Salim Ahmed Salim, professor Mark Mwandosya och Frederick Sumaye. Tre av dessa går vidare till kongressen som avgör vem som blir partiets presidentkandidat. (*Uhuru, Mtanzania, Nipashe, Majira*)

Dr Salim Salim, mångårig FN-ambassadör och OAUs generalsekreterare 1989-2001

Polisen arresterar 60 på Zanzibar. Polisen har arresterat 60 personer på Zanzibar som ett led i "Operation Dondola" De arresterade greps på olika offentliga platser. (*Nipashe*)

CUF protesterar. Generalsekreteraren i CUF, Seif Shariff Hamad, har i skarpa ordalag skrivit till president Mkapa och uppmanat honom att inte ignorera försöken att sabotera valen på Zanzibar. (*Mwananchi*)

T.v. transportminister Mark Mwandosya CCM kandidat nr3, här vid ett ITU-möte

4/5 Tre kandidater kvar. Den nationella exekutiva kommittén valde i går de tre kandidater som går vidare till konventet. Kikwete var i ledningen med 78 av 208 röster, följd av dr Salim med 45 röster och Mwandosya med 33. Utslagna blev därmed Frederick Sumaye som fick 30 röster och Abdallah Kigoda med 21. I morgon skall över 1 800 delegater samlas i Chimwaga Hall i huvudstaden Dodoma och avgöra vem som blir partiets presidentkandidat. (*Uhuru, Mtanzania, Nipashe, Majira*)

Karume kandidat på Zanzibar. Den ende kandidaten till presidentposten på Zanzibar blev den sittande presidenten Karume som valdes med 194 röster för och 11 mot sedan utmanaren dr Gharib Bilal efter hård press dragit sig tillbaka. Dr Bilal förklarade att han i partiets intresse och med hänsyn till ordförande Mkapa frivilligt fattat beslutet att inte kandidera. (*Uhuru, Nipashe*)

5/5 Det blev Kikwete. CCMs kongress valde Jakaya Mrisho Kikwete till partiets presidentkandidat inför valen i oktober i år. Kikwete vann en överlägsen seger med 1 072 röster medan dr Salim Ahmed Salim fick 476 och professor Mark Mwandosya 122.

Inför omröstningen uppmanade president Mkapa församlingen att välja en ödmjuk kandidat med integritet och som förstår de fattiga, särskilt de ungas problem. Det skall också vara en person som förmår att bygga upp förtroende och respekt hos givarländerna men samtidigt är bestämd. Efter Mkapa talade de tre kandidaterna och sedan blev det dags för omröstning som gick till så att delegaterna köade för att lägga sina röster i tolv genomskinliga lådor.

Kikwete är 54 år gammal. Han föddes den 7 oktober 1950 i Msonga i Bagamoyodistriktet. Han har en BA i ekonomi vid universitet i Dar es Salaam och har suttit i regeringen sedan 1988. Han har varit utrikesminister sedan 1995 och har därmed den internationella erfarenhet som Mkapa efterlyste under förvalskampanjen. (*The Express Online*)

Malariaforskning

Malaria är ett gissel i mänsklighetens historia. I Afrika är den det vanligast förekommande problemet i primärhälsovården. Särskilt hos barn blir följden allvarlig. Resistenta läkemedel har blivit en svårlöst fråga och dödligheten har ökat. Alternativa läkemedel finns men till en större kostnad. Katarina Beck-Friis har här sammanfattat en artikel i Läkartidningen nr 5-2004 av professor Anders Björkman och kompletterat med material från Sidas nya överenskommelse med Tanzania om forskning.

Malaria är känd sedan långt tillbaka i mänsklighetens historia. WHO var länge optimistisk och trodde att man skulle kunna utrota malarian och lanserade ett globalt utrotningsprogram 1955. Det ledde emellertid till ett misslyckande. Gro Harlem-Brundtland hade ambitionen att högprioritera malaria när hon blev chef för WHO 1998. Hennes kampanj ”Roll Back Malaria” har till målsättning att halvera malarians effekter på sjuklighet och dödlighet till år 2010. Diagnos och behandling av klinisk malaria är grundbulten i den globala strategin men också myggprevention med impregnerade myggnät, kartläggning av malarians epidemiologi särskilt med avseende på läkemedelsresistens, förstärkning av primärhälsovården och utveckling av forskningsverksamheten. Särskilt i Afrika är läget allvarligt. Man fann en klar förbättring av den specifika malariadödligheten efter 1960 men en lika klar försämring efter 1990, vilken troligen orsakats av resistens. Dödligheten hos barn visade en helt annan tendens än den totala barnadödligheten, vilken stadigt förbättrades medan den relativa barnadödligheten i malaria ökade från 15% till 30% mellan 1950-2000.

Läkemedel

Malariäläkemedel har tillkommit via två olika vägar. Det ena är kinin från Sydamerika, som i flera hundra år använts mot feber. Substansen kommer från Cinchona-trädets bark. Kininet nådde Europa under 1600-talet. Det andra representeras av en familj av substanser, artemisininderivat, som kommer ur växten Artemisia annua från Kina. Det är en släkting till vår Artemisia vulgaris (malört). Artemisinin-derivaten nådde

Cinchona-trädet, kininet tas från barken

Europa under 1990-talet. Klorokinet blev standardterapi under 1950-talet och fick en fantastisk genomslagskraft men redan på 1960-talet beskrevs resistens mot klorokin och resistensen nådde Afrika i början på 1980-talet. Resistensen utvecklades både hos Plasmodium falciparum och Plasmodium vivax. Även det rena kininet visade en försvagningstendens och då kom artemisinin-derivaten som en skänk från ovan. De ingår nu i kombinationsbehandlingar.

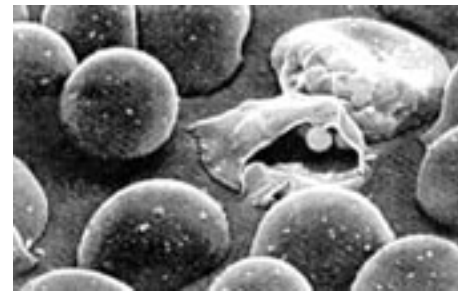
Kombinationsbehandling

Man tvingades tänka i nya banor. Genom kombination av två läkemedel kan effekten öka och risken för resistensutveckling minska om läkemedlen har olika grundmekanismer och därför kräver olika mutationer hos parasiten för resistensutveckling. Liknande koncept har tidigare prövats för behandling av lepra, tuberkulos, HIV och cancer. Kombinationsbehandling är vanlig i Sydostasien. Man kombinerar artemisinin med meflokin.

Problemet för Afrika är att denna behandling är 20-100 ggr dyrare än den 50-öring som klorokinpreparatet kostar. De ansvariga för malariakontrollen i Afrika har emellertid i samråd med WHO fattat beslut om att kombinationsbehandling är den framtida vägen att gå. Val av malariäläkemedel är en huvudfråga på de flesta hälsoministerier i Afrika idag.

Zanzibar

Zanzibar beslöt i oktober 2001 att planera för övergång till artemisininbaserad kombinationsbehandling mot malaria. Man satte igång i oktober 2003 med stöd från FN:s globala fond för inköp av mediciner. Ett stort forskningsprojekt mellan Zanzibars malariakontrollprogram och malariaforskningsenheten på Karolinska sjukhusets infektionsklinik med stöd från WHO startades. Man studerar dels läkemedlets effekt och eventuell uppkomst av resistens samt allvarliga biverkningar, dels studeras den nya strategins effekt på sjuklighet och dödlighet samt dess socioekonomiska effekter på makro- och mikronivå. Hela implementeringsprocessen utvärderas inklusive hur läkemedlen når ut i offentlig och privat sjukvård. Forskningsinsatsen är alltså mycket interdisciplinär. Projektet

Två röda blodceller infekterade av malariaparasiten

kommer att fungera som en pilotstudie och förhoppningsvis bilda modell för Afrika om det faller väl ut, dvs öka behandlingseffektiviteten, motverka resistens och rädda liv.

Vaccinforskning/ genmodifiering

Vaccinforskningen är fortfarande mycket svår och komplicerad. Nyligen har man kartlagt genomen för falciparumparasiten, anofelesmyggan och människan vilket förväntas ge nya forskningsmöjligheter. Parasiten har en bred genrepertoar och förmåga att förändra den. Naturlig immunitet tar lång tid att utveckla och att då kunna skapa ett vaccin, som är bättre än den naturliga immuniteten är en svår uppgift. Det finns stor risk att vaccinresistenta parasiter selekteras fram. Det finns en förhoppning om att kunna få fram vaccin, som minskar risken för dödlig utgång, men detta återstår att se.

Det kan vara möjligt att modifiera myggorna så att de inte kan härbärgera parasiten men det är ett ekonomiskt och etiskt problem. Det är också osäkert om en sådan mygga skulle kunna vara starkare än andra myggor och manövrera ut dessa.

Fortsatt forskning

Det internationella samfundet måste ta ansvar för malariakontrollen. Det är inte acceptabelt att bara en bråkdel av våra resurser ägnas de stora sjukdomarna i u-världen, som t.ex. malaria, medan vi slösar pengar på marginella förbättringar i i-världens sjukdomspanorama. Bill och Melinda Gates Foundation stöder kunskapsutveckling inom malariakontroll på liknande sätt som för andra infektioner, vilka drabbar små barn i u-länder. FN:s globala fond satsar på kontroll av de stora infektionssjukdomarna som aids, malaria och tuberkulos.

Det finns en stark tradition av malariaforskning i Sverige och ett samarbetsprojekt mellan Department of Clinical Pharmacology vid medicinska fakulteten vid Muhimbili University College of Health (MUCHS) och Departement of Public Health Sciences, Division of International Health Care Research (IHCAR) vid Karolinska Institutet pågår. Huvudmålet är att utveckla en stark och uthållig akademisk miljö med engagerade forskare och kunnig personal genom fältanpassad forskning och

forskarutbildning. Fokus kommer också att läggas på anskaffning av utrustning för vetenskaplig kommunikation.

Behandling för barn under fem

Under en tidigare period gjordes försök med att förbättra malariabehandlingen (Malaria Case Management, MCM) och nu ligger tyngdpunkten på att förbättra malariabehandlingen för barn under fem år genom en mer genomgripande undersökning som omfattar flera discipliner. Man vill veta hur malaria generellt hanteras i samhället genom att undersöka nuvarande metoder och faktorer som kan påverka en framtida användning av kombinationsterapier. Man vill ta reda på vilka droger som används i hemmen och vilka beslut som styr behandling av malariatillstånd hos barn. Farmakogentiska och drogmetaboliska studier skall genomföras för att få fram lämplig dosering vid användning av

flera mediciner samtidigt. Effekten av Amodiaquine skall undersökas likaväl som varför behandlingen misslyckas. Det är viktigt att undersöka hur väl patienterna följer ordinationen och försöka förbättra samtycke och följsamhet vid dyrare och mer komplicerade doseringsföreskrifter. Man vill också undersöka kunskaperna hos och betydelsen av den privata sektorn i malariabehandlingen. Målsättningen är att utveckla metoderna och genom den insamlade kunskapen också påverka beslutsfattarna i önskad riktning för att uppnå en optimal behandling av barnen.

Doktorand-twinning

Projektet använder sig av twinning mellan svenska och tanzaniska doktorander för att främja ett internationellt samarbete. Denna metod kommer också att användas för utbildning av laboratoriepersonal och tekniker på båda sidor. Fyra tanzanier rekryterades tidigare och två håller på att avsluta sina studier medan två andra just har börjat. Deras ämnen är hälsovårdsplanering, farmakologi och parasitologi. Planer finns nu att rekrytera ytterligare tre forskare i inom ämnena kliniska farmakologi, sociologi och

barnhälsovård samt minst fyra tanzanier som vill fortsätta till magisterexamen i folkhälsovetenskap eller annat ämne. Dessutom kommer en tekniker att få utbildning i Sverige och det finns pengar för en magisterstudent i medicin per år. Målgruppen bör vara invärtesmedicin, folkhälsa eller barnhälsovård. Inom projektet kommer man också att arbeta med workshops och seminarier samt delta i nationella och internationella konferenser.

Man förväntar sig en stärkt forskningskapacitet i de tanzaniska institutionerna genom doktorerna och magistrarna men också genom förbättrad laboratoriekunskap och erfarenhet. En webbsida kommer att öppnas för kommunikation via Internet. Resultaten kommer förhoppningsvis leda till en mera adekvat medicineringspolitik och förbättra MCM för barn under fem år. SIDA är mycket nöjda med projektet medan en utomstående utvärderare tycker att man skulle ha riktat sig till fler grupper i samhället. Totalt kostar projektet SEK 10 miljoner under fyra år.

Ny strategi för att bekämpa malaria

Måndagen den 25 april var det Africa Malaria Day, för att uppmärksamma de 3000 barn som varje dag dör i malaria, 90 procent av dem i Afrika. En rad organisationer, som Multilateral Initiative on Malaria (MIM) som för närvarande finns vid Karolinska Institutet och Stockholms Universitet, och Roll Back Malaria Partnership vid WHO, ska nu koordinera sitt arbete för att kunna angripa malariaproblemet från olika håll och därmed ha större chans att bekämpa malaria.

Malaria dödar omkring en miljon afrikanska barn varje år, och är därmed den vanligaste dödsorsaken hos afrikanska barn under fem års ålder. Varje dag avlider 3000 barn i denna sjukdom, de som överlever löper risk att drabbas av neurologiska skador som bland annat kan ge koncentrations- och inlärningssvårigheter.

Gravida kvinnor och deras ofödda barn är också speciellt sårbara för malariainfektionen, som orsakar spontanaborter, för tidigt födda barn och uttalad blodbrist hos både mor och barn. Nyligen publicerad forskning visar dessutom att det finns mera malaria i världen än vad man tidigare har trott.

Malaria är ett komplext problem som kräver många olika angreppssätt, det behövs nya läkemedel, vaccin och flera människor behöver tillgång till myggnät och hälsosystem. För att olika angreppssätt som krävs ska kunna fungera på plats krävs också att malariaforskare i de länder där sjukdomen förekommer bedriver forskning på en hög nivå och därmed är kapabla att effektivt utvärdera insatserna.

- Det är dags att föra upp malaria högt på den internationella politiska agendan för att säkra det stöd och engagemang som är nödvändigt, både i Afrika och i den rika världen, påpekar malariaforskaren Andreas Heddini.

Multilateral Initiative on Malaria (MIM) har sedan 1997 arbetat med att specifikt stärka afrikanska malariaforskare för att främja forskning som kan leda till bättre kontrollåtgärder i de afrikanska länderna. MIM-sekretariatet, som för närvarande ligger vid Stockholms Universitet och Karolinska Institutet, arbetar för närvarande med en rad aktiviteter tillsammans med andra malariaorganisationer inkluderande Roll Back Malaria Partnership och Afrikanska Unionen (AU)

- Multilateral Initiative on Malaria och Afrikanska Unionen arbetar tillsammans för att lyfta malariafrågan i afrikanska parlament och regeringar och uppmanar gemensamt representanter från alla samhällssektorer världen över att uppmärksamma och åtgärda den situation där vi nu ser motsvarande en tsunami-katastrof per månad i malariadödsfall, säger Andreas Heddini.

Pressmeddelande från Karolinska Inst.

För kontakt med Dr. Andreas Heddini ring 08-16 10 95, 070-281 84 54 eller mejla andreas.heddini@mim.su.se

För mer information om malaria se: Multilateral Initiative on Malaria, www.mim.su.se

Malariaområden i världen

Artemisinin

Ulrika Simonsson har doktorerat på en avhandling i farmakokinetik som handlar om artemisinin. Hon arbetar nu som universitetslektor i farmakokinetik vid Institutionen för Farmaceutisk Biovetenskap vid Uppsala Universitet där hon har fortsatt att studera artemisinin. Artemisinin är ett medel mot feber, som länge varit känt i Kina. Det kommer från en växt som heter *Artemisia annua*, som är släkt med vår malört och gråbo och som tillhör familjen Korgblommiga växter.

Ulrika arbetade några månader i ett projekt i närheten av Kibaha under 90-talet för att försöka få fram en optimal behandling av malaria. Det var ett forskningsprojekt som leddes av Michael Ashton och Mohamed Hassan Ali och som ingick i hennes forskarutbildning efter apotekarexamen. Man gav artemisinin till friska frivilliga. Det verkar snabbt men går också ur kroppen snabbt. Man kan jämföra det med hur alkohol hanteras av kroppen, ju mer man har druckit, desto fortare gör sig kroppen av med det.

Medlet måste därför kombineras med något som försvinner långsammare ur kroppen för att få tillräcklig effekt. Man har använt olika andra medel som komplement, till exempel meflokin. Eftersom man inte kan ta patent på en växt är forskningen beroende av biståndsmedel. Viss tillverkning sker dock på licens. Växten odlas i Kina och Vietnam och man har planer på att starta odling i Indien, Tanzania och Östeuropa på grund av ökande efterfrågan. Vissa försök pågår också att framställa medlet med bioteknik.

Uppsala ligger långt fram

Institutionen för farmaceutisk biovetenskap i Uppsala är störst i världen på frågor rörande ämnet farmakometri där farmakokinetik ingår som en del. Farmakokinetik betyder ungefär hur läkemedel tar sig runt i kroppen. Man sysslar mest med ren forskning men samarbetar också med läkemedelsföretag. Det är utopiskt att tro att man kan utrota malaria men man har lyckats med det på Vanuatu genom att kombinera olika åtgärder. Vanuatu är ett litet samhälle med 2000 invånare och med föga rörlighet och kontakt med omvärlden. Mycket skulle vara vunnet om man kunde halvera dödstalen, bara på Zanzibar skulle det innebära att 1000 fler barn överlevde.

Samarbete med Sydafrika

Nu har man startat ett forsknings-samarbete med Sydafrika, som har egen forskarutbildning och utbyte med Institutionen för farmaceutisk biovetenskap i Uppsala. Två sydafrikaner har studerat i Uppsala och en svensk har arbetat i Sydafrika. Forskningen

fokuseras på terapibehandling av malaria, aids och tuberkulos. Man vill undersöka det enzym som eliminerar artemisinin. Man kommer att ta många prover för att försöka fram en bild av hur det ser ut i en normalpopulation. Somliga har sämre förmåga att göra sig av med medicinen vilket betyder att den blir kvar i kroppen och verkar längre. Man klarar sig då med en lägre dos och risken för biverkningar minskar.

Man arbetar utifrån ett distriktsjukhus Marais Santa Centre och det är mycket viktigt att lokalbefolkningen ställer sig positiv till undersökningen. Man arbetar med utbildning för att stärka kunskapen.

Andra viktiga frågor är om det enzym som driver ut artemisinin också driver ut andra mediciner på samma gång så att de blir verkningslösa, dvs så att medicin mot HIV interagerar med artemisinin och gör HIV-medicinen verkningslös eller skapar resistens.

Man använder inte artemisinin i profylaktiskt syfte och man hoppas därför att resistensutveckling skall utebli.

Ulrika Simonsson är projektledare och fyra andra svenskar deltar i arbetet tillsammans med sex sydafrikaner. Finansiering kommer från SIDA och National Research Foundation i Sydafrika.

Katarina Beck-Friis

Ulrika Simonsson som doktorerat på artemisinin

Malört (Artemisia absinthium), svensk släkting till Artemisia annua

Distriktsjukhuset Marais Santa Centre i Sydafrika samarbetar med Uppsala universitet

Betongforskning på KTH

På avdelningen för Betongbyggnad på KTH finns idag två doktorander från Tanzania, Daniel Masanja och Athuman Ngoma. Jonas Holmgren, professor i Betongbyggnad vid KTH, presenterar här deras arbeten.

Daniel har civilingenjörsexamen från Odessa och går på stipendium från Tanzanias utbildningsministerium och en 15 % tjänst på KTH. Han har varit i Sverige sedan hösten 1997 och bor här med hustru och en dotter. Daniel planerar att disputerar under år 2005.

Daniels projekt handlar om skumbetong för småhusbyggande i tredje världen. Skumbetong är en mycket lätt betong (densitet ner till 500 à 700 kg/m³), som kan framställas i en tämligen enkel utrustning. Grundreceptet är en cementslurry, som blandas med en skumbildare liknande den som finns i vanligt diskmedel. När skumbetongen har hårdnat innehåller den en stor mängd luftporer, som ger den låga vikten samt en ganska hygglig värmeisolering. Värmeisoleringsförmågan gör att ett hus med väggar och tak av skumbetongelement skulle kunna ge ett betydligt jämnare inomhusklimat än ett hus av vanliga betongblock med t.ex. plåttak.

Väggarna innebär inget större tekniskt problem utanför jordbävningsområden, men golv- och takelement får alldeles för låg bärförmåga om de inte armeras. Vanlig armering av oskyddade stålstänger kan inte användas p.g.a. att den porösa skumbetongen inte har tillräckligt rostskyddande verkan. Man kan tänka sig rostfri armering, rostskyddad armering eller

någon typ av fibrer. De två förstnämnda är troligen väl kostsamma, medan fibrer är ett intressant alternativ, eftersom naturfibrer finns på platsen till låg kostnad.

I Daniels projekt används fibrer av polypropylen. De ger den annars svaga och spröda skumbetongen helt andra egenskaper än grundmaterialet. Den blir betydligt starkare och får ett segare brott, vilket är viktigt av säkerhetsskäl. Daniel har utfört långtidsexperiment med den fiberarmerade skumbetongen och fastställt de parametrar som definierar krypegenskaperna, så att dimensionering mot krypbrott kan utföras. I ett examensarbete, som kopplats till projektet har man kunnat konstatera att fiberarmerade golvement kan få samma bärförmåga som träbjälkar cc 600 mm vid tre à fyra meters spännvidd utan att konstruktionshöjden behöver ökas.

Vid tillämpning i tredje världen bör man sträva efter att använda naturfibrer i stället för polypropylenfibrer. Detta får utredas i ett annat projekt.

Det har trots ansträngningar inte gått att övertyga Sida om att detta är ett intressant projekt att satsa på, så finansieringen av experiment etc. har skett med KTH-medel, vilket har lett till att projektet har tagit onödigt lång tid och att en hel del intressanta experiment har fått lämnas ojordade.

Zanzibars stenstad - i behov av professionell renovering. Foto Kim Forss

Athuman har civilingenjörsexamen från Moskva. Han är instructor vid University of Dar Es Salaam (USDAM) och är finansierad av Sida. Baserat på ett avtal med Sida har USDAM tecknat ett samarbetsavtal med KTH, som i korthet innebär att Athuman är registrerad som forskarstuderande i Betongbyggnad och vistas vid KTH halva året. Andra halvan tillbringar han i Tanzania. KTH uppstår ersättning från USDAM för handledning, experimentkostnader och utbildningskostnader. Athuman har hustru och två barn i Dar Es Salaam. Athuman planerar att disputerar under 2008.

Athumans biträdande handledare är Prof. Björn Lagerblad vid Cement och Betong Institutet i Stockholm. Athumans projekt handlar om tillståndsbedömning och reparation av gamla, murade byggnader i Stone Town på Zanzibar. Han har tagit prover på kalksten och murbruk och arbetar nu med att lära sig avancerade analysmetoder såsom tunnslip, mikroskopi, svepelektronmikroskopi och röntgendiffraktion. I övrigt har han ett kursprogram som innehåller bl.a. rapportskrivning och geografiska informationssystem.

Athumans forskarstudier är nyligen påbörjade, så några resultat finns inte att redovisa ännu. Mycket tyder dock på att renoveringsarbetena i Stone Town inte genomförs med tillfredsställande kompetens och materialkvaliteter.

Vår vision för Athumans forskarstudier är att han skall bli kapabel att leda en verksamhet, som på vetenskaplig grund genomför tillståndsbedömningar och ger instruktioner för renoveringsarbeten på de gamla kulturarvsbyggnaderna i Stone Town. Han skall härvid kunna bygga upp ett avancerat laboratorium och leda detsamma samt kunna göra upphandling av laboratorieundersökningar, som inte kan genomföras i Tanzania.

Jonas Holmgren, Athuman Ngoma, Daniel Masanja och Björn Lagerblad

Brain drain

Forskning och högre utbildning är en viktig förutsättning för ett lands utveckling. Att öka kapaciteten på dessa områden är därför väsentligt. De nationella ansträngningarna urholkas av det som kallas *brain drain* skriver Bertil Odén från Sida, Sarec, som länge forskat på östra och södra Afrika.

Det handlar om att de som får högre utbildning, inklusive de som satsar på en forskarkarriär, flyttar utomlands och blir kvar där. Antingen efter att ha studerat vid utländska universitet eller efter att ha utbildats i hemlandet.

Storleken och effekterna av denna dränering av förutsättningarna för snabbare nationell utveckling i Afrika är betydande, men någon exakt kvantifiering är svår att göra. Den totalsiffra som sedan länge slängs runt i diskussionen är att omkring 100 000 högutbildade afrikaner arbetar i USA och Europa och att detta motsvarar det antal internationella experter och konsulter som jobbar i Afrika söder om Sahara. Hur korrekt detta är numera vet nog ingen med säkerhet, men det ger en uppfattning om storleksordningen. Den Genève-baserade organisationen International Organisation for Migration, IOM, har i ett uttalande sagt: "African brain drain robs the continent of its future".

Den tanzaniska nationalekonomiprofessorn Benno Ndulu skrev för ett par år sedan en intressant uppsats om *Human Capital Flight from Africa*. Jag tar mig här friheten att plocka några intressanta siffror och resonemang ur den uppsatsen.

- I Europa domineras ju mediabilden av migration från Afrika som bekant av flyktingar i eländiga omständigheter. IOM beräknade år 2000 antalet afrikanska migranter till omkring 50 miljoner, vilket motsvarar en tredjedel av världens migranter. Den största kategorin, omkring 20 miljoner är flyktingar i eget land. Omkring 5 miljoner är flyktingar till andra afrikanska länder, ofta grannländer. Den andra hälften av de afrikanska migranterna har flyttat till länder utanför den afrikanska kontinenten, som flyktingar, jobbsökande eller på annat sätt.

- Andelen med universitetsutbildning av dem som totalt emigrerar från Afrika är liten, men den är enligt Ndulu större än motsvarande andel för övriga regioner i tredje världen. Detta är särskilt tydligt i USA.

- Enligt en studie från USA, baserad på en folkräkning 1990, har 2/3 av alla afrikanska immigranter där utbildning på universitetsnivå. Fler afrikanska naturvetenskapare och ingenjörer arbetar i USA än i Afrika. 9/10 av de afrikanska immigranterna hade minst gymnasieutbildning.

- Några exempel från enskilda länder: Omkring 60 procent av de läkare som utbildades i Ghana under 1980-talet har emigrerat. 21.000 läkare från Nigeria arbetar i USA. En beräkning av organisationen SADC i södra Afrika anger att minst 10.000 lärare har lämnat SADC-länderna sedan 1996.

- Den enda uppgiften som gäller just Tanzania i rapporten är att fyra av fem tanzanier som under perioden 1986-96 tog sin doktorsgrad i vid universitet i USA – totalt 58 stycken - återvänder till Tanzania. Åtta afrikanska länder redovisar högre siffror.

FNs organisation för handel och utveckling, UNCTAD, har beräknat att det årliga värdet av de 95.000 högre utbildade afrikanernas verksamhet i USA är omkring 17,5 miljarder USD, vilket kan jämföras med de ca 4 miljarder USD per år som allt tekniskt bistånd till Afrika beräknas kosta.

I sin uppsats anger Benno Ndulu att den primära orsaken till utflödet av kvalificerad arbetskraft från Afrika är en kombination av lägre avkastning på högre utbildning, högre risk för professionell förtvining på grund av bristande kontakt med den professionella fronten och bristen på utrustning för sin verksamhet. Politisk instabilitet och risken att helt förlora sin verksamhet påverkar också migrationen. Dessa problem kommer att intensifieras framöver på grund av den allt intensivare globaliseringen.

En annan effekt av globaliseringen kan underlätta återflöde och öka benägenheten att stanna i hemlandet för högutbildade afrikaner, nämligen dess potential att via utländska investeringar återföra arbetstillfällen till de afrikanska länderna. Detta förutsätter att regeringarna för en politik som uppmuntrar utländska direktinvesteringar.

En annan åtgärd kan vara att göra den högre utbildningen mer marknadsorienterad och reformera de existerande universiteten. Ytterligare en åtgärd är att stärka sektorns ansvar och redovisning för vad man åstadkommer. En sista åtgärd som Benno Ndulu nämner är att utarbeta metoder för att använda de kvalificerade afrikaner som lever utomlands för verksamhet i sina hemländer.

Professor Benno Ndulu, numera forskningschef vid Världsbanken

Bertil Odén i talarstolen vid Svetans jubileum. Foto Folke Strömberg

Svetans årsmöte

Den 19 april höll Svetan årsmöte i SHIAs lokaler på Liljeholmstorget. SHIA (Svenska handikapporganisationers internationella biståndsförening) är de svenska handikapporganisationernas paraplyorganisation för stöd till systerföreningar i tredje världen.

Värd för kvällen var Anu Ala-Rantala som bl.a. handlägger det omfattande stödet till handikappade i Tanzania.

Anu presenterade filmen *Piga Ngoma – Daniels resa till Tanzania*. Daniel Johansson har autism och utvecklingsstörning. Filmen handlar om hans livs resa som går från Kungsbacka till Tanzania. Som liten var Daniel urtypen för ett barn med autism. Svårt att få kontakt med och orolig. Resan till Tanzania blev vändpunkten för både Daniel och hans familj. Musik har alltid varit ett av Daniels största intressen. Han fick chansen att åka till den lilla staden Sengerema väster om Mwanza i Tanzania. I Tanzania är det kanske första gången någonsin som Daniel inte stämplas som "handikappad", utan accepteras för den han är - en människa med stor livsglädje, humor och charm. Daniel hittar utrymme att uttrycka sig själv och genomgår en fantastisk förändring, öppnar upp sig och växer som människa. Det är en ovanlig och mycket stark film om en annars osynlig grupp i samhället - vuxna med kombinationen autism och utvecklingsstörning - som får ta plats på bioduken.

Det formella årsmötet var snabbt avklarat med ett glädjande nytillskott av yngre krafter i styrelsen som presenteras separat. Därefter vidtog mingel och förtäring som Hellen Lwendo stod för. Alla lät sig väl smaka av hennes buffé med samosas, chapatis, kycklingbitar mm.

Videofilmen "Piga Ngoma – Daniels resa till Tanzania" och ett diskussionsunderlag finns att köpa på SHIA, för 100 kr plus porto. Tel: 08-462 33 60, E-post info@shia.se

Lars Asker

Medverksta'n

Rullande butik för rättvisare handel

Vill du ha medverkan från Medverksta'n?

Kontakta Olle Wallin
e-post: medverkstan@tele2.se
mobil: 070 22 55 057

Några årsmötesdeltagare tar för sig av buffén

Vårt minne av Bo Lidman

Den tidigare redaktions-medlemmen Bo Lidman gick hastigt bort i februari strax före sin 65-årsdag. Den 25/2 firade vi med tacksamhet och värme hans minne på Kristinehofs Malmgård.

Mellan åren 1998 och 2002 skötte Bosse Tidningskrönikan i HABARI. Han var djupt engagerad i tidningsläsningen och hade gärna fortsatt, men vi fick problem med att få tidningarna till Sverige och det blev tvunget att lita på nätet istället. Det var en form av tidningsläsning Bosse inte gillade.

Bosse hade arbetat ett par år med synskadade barn i Tanzania så datakonsult han var. Men det var inte hans enda internationella engagemang. Han var bland annat som facklig företrädare inblandad i både det Nordiska och det Europeiska

samarbetet. Hans engagemang för Tanzania bestod och han gav bland annat sitt stöd till skulptörskolan i Bagamoyo. Bosse hade gärna velat återvända till Tanzania för nya uppdrag, men så blev det aldrig.

Vi i redaktionen för HABARI minns honom - förutom för hans välgjorda krönikor – främst för hans goda sällskap och hans intresse för vinerna han själv och vi andra bidrog med till redaktionsmötena. Han blev sedermera godkänd som leverantör till Systembolaget av franska viner. Han har också hjälpt tidigare Svetanordförande Liza Ilskog att starta den afrikanska restaurangen Chakula i Stockholm. Den öppnade i april i år.

Folke Strömberg
Redaktionen

Svetans nya styrelse

Fredrik Gladh, ordförande

Fredrik arbetar idag på Röda Korset i Stockholm. Där arbetar han med att utveckla sociala verksamheter i norrort, samt med ett samarbete med Uganda. Fredrik är journalist och samhällsvetare. Han kom till Tanzania första gången 1994 då han arbetade som handledare på Färnebo folkhögskola som hade en kurs i Tanzania. Sedan har det blivit flera vändor dit med bland annat swahilistudier vid universitetet. Han bodde där mellan 1999-2004 då han frilansade samt arbetade på svenska skolan i Dar es Salaam.

Katarina Beck-Friis, vice-ordförande

Katarina är pensionerad bibliotekarie, som arbetade som fredskårist vid Tanganyika Library Service 1967-69. Hon undervisade vid East African School of Librarianship i Kampala ett läsår. Hon har också haft ett flertal olika uppdrag i Tanzania, såsom vid t ex Muhimbili Medical Library, Institute of Housing and Building Research, SIDO och Tanganyika Library Service School for Library Assistants. Katarina är också styrelsemedlem för stiftelsen Byskogsinsamlingen och medlem i Sveriges Allmänna biblioteksförnings arbetsgrupp för u-landsfrågor.

I Svetan har Katarina varit ordförande, arbetat med Habari och ägnar sig nu åt gatubarnsprojektet i Bukoba, Tumaini.

Ann Lorentz-Baarman, kassör

Ann Lorentz Baarman arbetade mellan 1977-79 inom Sidas vattenprogram som volontärekonom i Dar-Es-Salaam. Hon deltog därefter i olika sammanhang i volontärföreningen och i samband med SVS, nuvarande Forum Syd, bildande. Hon har även varit aktiv medlem från och till i Svetan. Hon arbetar på Tolk- och översättarinstitutet på Stockholms universitet med utbildning av bl a tolkar för invandringens behov i Sverige.

Carina Sundqvist, sekreterare

Carina är informatör till yrket och arbetar just nu som projektledare och informatör på Socialstyrelsen. Där arbetar hon med ett regeringsuppdrag för att förebygga kvinnlig könsstympning. Carina arbetade i början på 2000-talet på svenska ambassaden i Dar es Salaam. Hon har även arbetat på Afrikagrupperna, Forum Syd och Sida i Sverige.

Lars Asker, Habari-redaktör

Lars har arbetat i Tanzania i omgångar under drygt tio år inom det svenska vattenbiståndet. Första gången som fredskårist 1969 i Dodoma och senast i HESAWA-projektet i Bukoba 1986. Första kontakten med Svetan vara i samband med Svetans studieresa till bl a Nyereres by Chamwino utanför Dodoma

Står: Bosse Sundahl, Susanne Sundell, Sten Löfgren, Fredrik Gladh, Lars Asker. Sitter: Marie Bergström, Carina Sundqvist, Katarina Beck, Ann Lorentz. Foto Eresund

1970. Han har framförallt arbetat som redaktör för Habari och ingår också i skulptörskolegruppen. Lars är även aktiv i föreningen Safina och i Kesfa, Kenya Sweden Friendship Association. Han reser regelbundet till Östafrika. I det "civila" arbetar han på Lantmäteriets länskontor i Stockholm och är också med i konsultgruppen Tupo.

Marie Bergström

Marie arbetar idag på infrastrukturavdelningen på Sida. Hennes huvudansvar är energi- och klimatfrågor, bland annat i Tanzania. Marie arbetade innan dess fyra år på svenska ambassaden i Dar es Salaam med stöd till kommunal förvaltning och decentraliseringsprocessen. Hon har också varit bosatt i Musoma vid Viktoriasjön i sex år då hon arbetade med vattenprogrammet Hesawa.

Bo G Sundahl

Bo är flygingenjör, som arbetade som bl.a. VD åt Mekaniska prövningsanstalten MPA AB mellan 1951-1990. Senare startade han eget konsultföretag, som han arbetade mycket aktivt med fram tills han närmade sig sin 80-årsdag 2004. Bo arbetade med Lamco gruvprojektet i Liberia under 1960-talet. I Tanzania arbetade han under 1970-talet med utbyggnaden av Ubungo-kraftverket i Dar es Salaam. Han har totalt gjort 48 resor till Tanzania. Bo har tidigare varit kassör i Svetan.

Berit Rylander

Berit har arbetat på Sida sedan början på 80-talet, mest i fält, oftast med utbildningsfrågor och alltid i Afrika. Nu senast var det Tanzania 1999 - 2003. På ambassaden var hon ansvarig för det svenska stödet till basutbildning och var s.k. fokuspunkt för insatser inom hiv/aids. Hon hade ett brett kontaktnät inom såväl regeringen som det civila samhället.

Sten Löfgren

Sten är civilingenjör, numera med eget konsultföretag och initiativtagare till konsultgruppen Tupo där kärnan utgörs av tidigare biståndarbetare i Tanzania. Sten arbetade som lärare i Tanga på sjuttioalet och har sedan dess varit aktiv i Svetan, framförallt med Habari. Han är projektledare för skulptörskoleprojektet i Bagamoyo. Han var även aktiv i Volontärföreningen och drivande för att bryta ut Fredskåren ur Sida och bilda Svensk Volontär Samverkan som senare blev Forum Syd.

Olle Wallin

Olle Wallin arbetar med Rättvis handel. Han var med och startade solidaritetshandeln Tanzaniaimport som utvidgades till Africaimport. När företaget lades ner för några år sedan övertog han lagret och åker nu land och rike runt på skolor, till föreningar och vid evenemang för att informera om och sälja rättvisemärkta varor. Han säljer bland annat Africafé från Tanzania. Olle Wallin har arbetat som lärare och som volontärkoordinator i Dar es Salaam. Han är även med i styrelsen för folkhögskolornas paraplyorganisation, Karibu, för stöd till folkhögskolorna i Tanzania.

Susanne Sundell-Lecerof

Susanne är skolsköterska och socialantropolog. Hon har senast arbetat med gymnasieungdomar. Tanzaniaintresset har funnits med henne sedan hon gick sjuksköterskeutbildningen och gjorde sin mödravårdspraktik i Mtwara, Tanzania. Efter det har hon varit i Tanzania ytterligare två gånger; som volontär på en dövskola i Njombe och då hon gjorde ett fältarbete i Bukoba via ett MFS-uppdrag.

Företagsevenemang?

50-årsfest?

Bjud på modevisning!

www.watatu.se

Kvinnor får skuld för HIV-spridning

Smittspridning inom familjen är av naturliga skäl mycket hög. Konsekvenserna när den uppdagas är dock helt olika för män och kvinnor. Ofta är det mannen som för in smittan i familjen, men kvinnan är den som oftast får skulden. Hon får lida hårt för anklagelserna. Hon kommer att stämpas i sociala sammanhang och släkten kan stämpla henne. När mannen insjuknar så kräver han också att kvinnan ska försörja både vuxna och resten av familjen.

Detta framgår av rapporten "Gender violence in relation to HIV/AIDS", som presenterats av TAMWA (Tanzania Media Women's Association).

- Män vill inte bli förknippade med sjukdomen och skyller därför på kvinnan, trots att det ofta är en lösaktig man som fört in smittan i äktenskapet", säger, chef för TAMWA.

En stor andel av de hivsmittade i Tanzania är gifta enligt siffror från National Aids Control Programme.

"Många kvinnor dör långsamt inom sina äktenskap, därför att de inte har möjlighet att bryta upp. De har inget att falla tillbaka på", säger Nkya, som också menar att det nu är dags att bryta tystnaden kring detta skamliga förhållande.

"Vi har nu kunnat visa att många kvinnor tiger om sin hiv-status, inte för att de själva vill det, utan för att de vet att de kommer att kastas ur familjen om de medger att de är hivpositiva. Denna situation kommer inte att förändras, om inte kvinnor får makt, resurser och utbildning. Kvinnor accepterar förhållandena, eftersom de inte har resurser och makt [genom en inkomst], men också för att samhället ger makt och inflytande åt män."

"Om vi inte kan bryta stigmatiseringen av kvinnorna, så kan alla andra ansträngningar komma att visa sig vara förgäves", säger Nkya till IRIN. *Källa: IRIN NEWS*

Val i Tanzania

En ny president - en ny framtid? Svetan planerar att anordna ett seminarium om Tanzanias framtid i anslutning till valet i Tanzania i oktober 2005.

Redan nu behöver vi börja planera innehållet och boka medverkande.

Vill du vara med? Vi behöver dig som kan ställa upp att vara med i arbetsgruppen för seminariet. För mer information och anmälan till seminariegruppen, kontakta:

Folke Strömberg tel 08 - 91 73 27
anfo.stromberg@telia.com

Rättelse

I förra numret av HABARI fanns med ett utdrag ur min resedagbok "Återbesök efter 27 år". Tyvärr blev det inte den sista versionen som publicerades.

Jag vill därför meddela att vår värd i Emboreet heter Peter Toima och att vi inte var i Maasai Mara som ju ligger i Kenya. Vidare har barnhemmet i Amani en hemsida www.amanikids.org och den som vill ha kontakt med Mwenge Primary School i Moshi kan vända sig till mig, pia@eresund.se.

Pia Eresund

Personalen på Chakula, med f.d. Svetan-ordföranden Elisabeth Ilskog nr 2 fr.v.

Chakula

I april öppnades en restaurang med Afrikansk touche på Pontonjärssgatan 28 på Kungsholmen i Stockholm.

Chakula drivs av ett antal entusiaster som tillsammans tillbringat många år i östra och södra Afrika. På bilden syns Kicki Öhman med många års erfarenhet från framförallt Stockholms restaurangkök, Liza Ilskog fd. ordförande i Svetan under åren 2000-2001 och initiativtagare till Restaurang Chakula, Caroline Lundberg född i Zimbabwe men bosatt i Sverige sedan många år och Anna Wahlberg med bakgrund från Forum Syd i Tanzania och ansvarig för marknadsföringen av Chakula.

Mitt under förberedelserna dog tyvärr Bo Lidman. Han var en av hörnpelarna och stod för sakkunskapen när det gäller drycker. Som pensionär hade han egen importfirma för viner och tillbringade en stor del av de senaste åren i Frankrike.

För Habaris läsare är han känd som redaktör för tidningskrönikan under många år.

Habariredaktören lät sig väl smaka av den vackra och god buffen som bjöds på vid invigningen den 12 april. Här finns även Tusker öl för nostalgikerna att avnjuta!

Tanzanier på Åland

Åland har åter haft besök från Tanzania. I mitten av april av pastor Jackson Lukumy som är massaj från Endulen i Ngorongoro. Hans kontakt med Åland är missionärs-paret Robert och Anneli Jansson som under 90-talet verkade i Massajland.

I slutet på april kom Tanzania-Zanzibar Joint Financial Commission för att studera de finansiella relationerna med Finland och Ålands självstyrelse. Kommissionen reser runt till förbundsstater och autonoma områden och studerar olika modeller.

Osäkert fraktflyg

De fraktflygplan som används för att transportera fiskfileer från Victoriasjön till Europa kommer ofta från f.d. Sovjetunionen och är ofta gamla och bristfälligt underhållna. I slutet av mars störtade ett plan strax efter start i Mwanza i Victorisjön varvid alla åtta ombord, samtliga ryssar, omkom. Detta är den tredje olyckan med fraktpplan i Mwanza på fyra år, de tidigare incidenterna medförde dock inga personskador. Samma vecka som den senaste olyckan i Mwanza kraschade ett annat fraktflygplan i vattnet vid Entebbes flygfält.

Stamtänkande hindrar samarbete

I Tanzania, men även i Sverige, finns ett stamtänkande som sätter stopp för många företags-samarbeten.

Innan fördomarna övervunnits vågar företagare inte lita på varandra.

Detta visar Malin Tillmar, Linköpings Universitet i sin avhandling *"Swedish Tribalism and Tanzanian Agency – Preconditions for Trust and Cooperation in a Small-Business Context"*. Malin fick i januari i år NUTEKs och Småföretagarnas pris till unga forskare för sin avhandling. I motiveringen framhävs speciellt det unika i hennes jämförelse mellan kvinnliga företagares villkor i Tanzania och Sverige.

Att vara småföretagare kan ibland kännas ensamt. Ett sätt att minska ensamheten, och dessutom sänka kostnaderna för till exempel marknadsföring och transporter, är att samarbeta med andra småföretagare. Men om ett samarbete ska komma till stånd måste parterna lita på varandra. Malin Tillmar har i sin avhandling studerat tilliten hos företagare i två städer på landsbygden; en i Tanzania och en i Sverige. I båda länderna finns en vilja att samarbeta med andra småföretagare, men samtidigt misstänksamhet. Folk med olika "stamtillhörighet" har svårt att lita på varandra. Det finns förutfattade meningar om infödda och inflyttade företagare, kvinnor som män. (För mer info: malti@eki.liu.se).

Den afrikanska jätteråtten *Cricetomys*

Råttor – hjälpredor på labbet

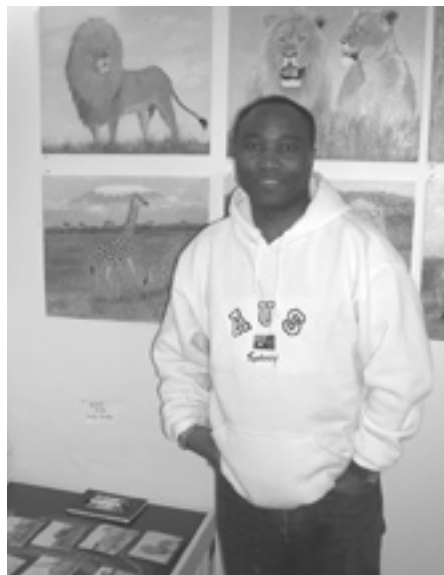
Råttor kan bli uppgraderade från att vara försöksdjur till att utföra analyser på laboratorier. Åtminstone gäller det en art av stora afrikanska råttor (*Cricetomys*), som man framgångsrikt har dresserat att upptäcka lukten av tuberkelbaciller i spottprov. Forskare i Tanzania har fått ett stort anslag från Världsbanken för att utveckla metoden. Enligt preliminära resultat kan en råtta lukta sig igenom 150 spottprov på bara en halvtimme. En människa med mikroskop klara inte av att analysera mer än ett prov på samma tid. Tidigare har råttor av samma art lärts att leta minor med hjälp av sitt suveräna luktsinne (*Forskning & Framsteg 3/04*).

Lake Victoria Research Initiative

VicRes är ett Sida-finansierat forskningssamarbete för länderna runt Victoriasjön. Samarbetet, som startade 2002, syftar till att få igång tematiska forskningssamarbeten kring frågor om miljö och hållbar utveckling. Årets forskningstema är "våtmarksforskning". Projektet som stöds väljs ut i konkurrens. Hittills har ett 30-tal projekt påbörjats men endast tre av dessa har ännu avrapporterats. (För mer info: www.iucea.org/vicres/about.html).

Andrew Dudley ställer ut

Andrew eller Andy som vi tidigare skrivit om ställde ut djurakvareller från Tanzania på Galleri Darling på Södermannagatan i Stockholm en vecka i maj. Han hade även passat på att trycka upp en serie vykort av sina akvareller samt en kalender.

Konstnär Andrew Dudley. Foto Lars Asker

Kanga-utställning

Det svensk-tanzaniska företaget Watatu Textil som bl.a. säljer kangor via Internet, ställer ut kangor i butiken Burkina Faso mitt emot Storkyrkans entré i Gamla stan. "Afrikanskt design kring höfterna - kangan". Dess historia, användning och hur den kom till Sverige. Utställningen pågår 21 maj till 16 juni.

Angasa

I närvaro av den nu 80-årige tidigare president Mwinyi startades den 10 maj tredje fasen av en informations- och upplysningskampanj av AMREF (African Medical Research Foundation). Programmet finansieras av USAID, och har bl.a. hittills etablerat 40 st test- och rådgivningscentraler runt om i landet. (Voluntary Testing and Counselling, VTC). Programmet går under namnet "Angasa" som betyder upplysa.

SMRs fältstudieprogram

Svenska Missions Rådet har sedan tio år ett fältstudieprogram, FSP, som man nu ser över och försöker förbättra, bl a genom att efterlysa önskvärda studier och förbättra användningen av studieresultaten. Sedan starten har nästa 250 studier genomförts i ett 50-tal länder på vitt skilda områden. FSP skall genom inriktning mot religionens roll i samhället och framför allt kristna organisationers utvecklingsarbete bidra med kunskap för den verksamhet som SMR och dess medlemmar bedriver. En av de senaste fältstudierna i Tanzania är Johannes Erikssons och Daniel Frödings studie *"How to stop the spread of HIV/AIDS in the rural area of Nkinga, Tabora Region, Tanzania? – Attitudes, Ideas, Engagement and Resources among the Villagers"*. Medicinska Fakulteten, Umeå Universitet, 2004.

Ammunitionsfabrik i Morogoro?

Det belgiska stödet för att modernisera ammunitionsfabriken Mzinga i Morogoro stoppades i slutet på mars efter kritik i Belgien, främst av rädsla för att ammunition skall leta sig till oroshärdarna i Afrikas sjödistrikt. Fabriken bygges 1971 av kineser och har sedan dess svarat för Tanzanias behov. I april förnekade Storbritannien att något stöd går till projektet - det är ett helt privat projekt som staten inte är inblandad i. Företaget i fråga är New Lachausse som har en ammunitionsfabrik i Belgien. Källa *"The East African"* 4/4 och 25/4.

Stjärnhimlen i Tanzania

Stjärnbilden Södra korset har nog många hört talas om men hur många har sett den trots att man kanske varit i Tanzania? I Tanzania är förhållanden för att se stjärnhimlen ofta goda, snålt med gatlyktor och stora städer. På landsbygden är det ofta ett kompakt mörker och ofta befinner man sig dessutom på ansevärd höjd över havet, dvs ett tunnare luftlager som ljuset har att tränga igenom. Många har nog som jag själv fascinerats av det kraftiga månljuset och den klara stjärnhimlen.. Speciellt i de torra delarna av landet där den sandiga marken största delen av året ligger bar är det oväntat ljusst på nätterna.

För den som vill orientera sig på stjärnhimlen är det dock inte helt lätt. De stjärnkartor som finns att köpa har en del för norra halvklotet och en del för den södra. Det gör att man i närheten av ekvatorn så att säga faller mellan stolarna. Häromåret råkade jag under en av mina bokhandelsrundor i Mombasa få syn på en enkel stjärnatlas med kartor anpassade till stjärnhimlen som man ser den i närheten av ekvatorn.

SAFARI STAR GUIDE – Twelve easy tropical star maps, Interesting objects for field glasses, Simple tropical star navigation. Alex and Joy MacKay, Eget förlag, Nairobi 1988.

Efter en introduktion och handledning kommer en stjärnkarta för varje månad klockan halv nio på kvällen med hänvisning till vilken månadskarta man skall använda sig av vid annan tid på natten. Till varje karta hör en sida med kommentarer och anvisning på lämpliga stjärnor som visar väderstrecken. I slutet presenteras några stjärnbilder närmare och där finns även ett diagram för i vilken riktning solen går upp och ner över året.

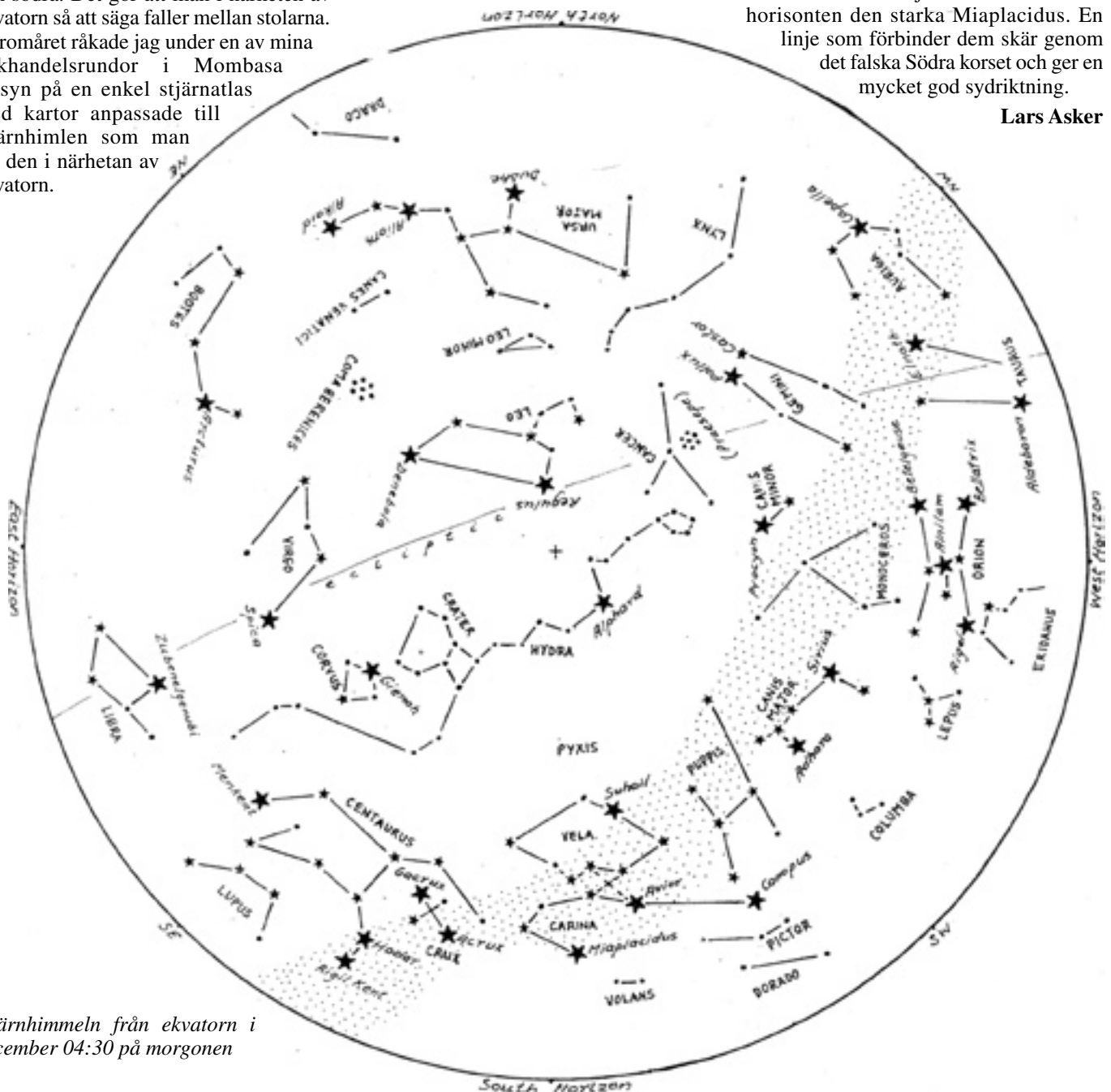
Det visar sig att man på kvällen bara kan se Södra korset, Crux, mellan mars och juli.

Resten av året måste man var uppe mycket senare och mellan december och

februari kommer Södra korset inte över horisonten överhuvud taget. Södra korset ligger tvärs över Vintergatan och består av fyra ljusstarka stjärnor där de två största pekar mot söder, dock något till väster. De starkaste stjärnan Acrux i det något sneda korskets fot är egentligen en dubbelstjärna. Södra korset som är stjärnhimlens minsta stjärnbild, betraktades länge som en del (hovarna) av den närliggande Kentaurus (Centaurus). Fransmannen Augustin Royer införde Södra korset som egen stjärnbild år 1679.

I närheten ligger den stora stjärnbilden Skeppet (Argo) som i sig innesluter en konstellation som brukar kallas det falska Södra korset. Även den ligger i Vintergatan men har ännu mer skev form och korskets fot pekar mot sydväst. När det falska korset är ordentligt över horisonten finns ovanför det den stora röda stjärnan Suhail och mot horisonten den starka Miaplacidus. En linje som förbinder dem skär genom det falska Södra korset och ger en mycket god sydriktning.

Lars Asker

Stjärnhimmeln från ekvatorn i december 04:30 på morgonen